Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

...азетэмнай 1921 оной ...кабриин 21-hээ гарана | № 137 (13931) | 1975 оной июниин 12, четверг | Сэн 2 мүнгэн.

НҮХЭР Л. И. БРЕЖНЕВ КПЧ-гэй ПАРТИЙНА БҮЛЭГ ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭДТЭЙ УУЛЗАБА

Партийна хүдэлмэриин дүй дүршэлтэй танилсахын тула Советскэ Союзда ерэhэн Чехословакиин Коммунис партиин партийна харюусалгата бүлэг хүдэлмэрилэгшэдтэй КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежнев 1975 оной июниин 10-да уулзаба.

КПСС-эй XXV съездэ бэлэдхэл тухай, 1975 оной арадай ажахын түсэбэй дүүргэлтын ябаса тухай, партийна организацинуудай хүдэлмэриин арга онол тухай нүхэр Л. И. Брежнев чехословак нүхэдтөө хөөрэhэн байна.

КПЧ-гэй ЦК-гай гэшүүн, ЧССР-hээ Советскэ Союзда байдаг онсо, бүрин эрхэтэ элшэн сайд нүхэр Ян Гавелка хөөрэлдөөндэ хабаадаа. Совет талаhаа — КПСС-эй ЦК-гай гэшүүд нүхэд К. У. Черненко, К. В. Русаков хөөрэлдөөндэ хабаадалсаа.

Чехословакиие Совет Армиин сүлөөлhөөр 30 жэлэй ойтой дашарамдуулан. КПЧ-гэй ЦК-гай Президиумэй ба ЧССР-эй Национальна фронтын ЦК-гай Президиумэй даалгабаряар нүхэр Я. Гавелка дурасхаалта медаль КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежневтэ барюулба.

Үндэр дээдын шагналайнь түлөө нүхэр Л. И. Брежнев КПЧ-гэй ЦК-гай Президиумдэ, ЧССР-эй Национальна фронтын Президиумдэ баяр баясхалан хүргөө.

(ТАСС).

СССР-эй МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДТЭ

СССР-эй Министрнүүдэй Со...дэй заседани июниин 10-да ...ложо, СССР-эй арадай ажа...е 1976—1980 онуудай тур...ада хүгжөөхэ гол шэглэлнүү...й проект харагдажа үзэгдэ...

...Юhэдэхи түсэбтэ табан жэ...й туршада (1971—1975 ...ууд) совет экономико ...ПСС-эй XXIV съездын Ди...ктивэнүүдэй ёhоор хүгжөө. ...лэдбэрилгын хүсэнүүдые ...гжөөхэ, түгэс хүгжэнги со...алис обществын үйлэдбэ...ин харилсаануудые нари...улха талаар томо алхам ...дээ. Ороной национальна ...о доход горитойхоноор ехэ ...лоо, промышленна үйлэдбэ...ин хэмжээн ургаа, промыш...нностьда, барилгада, хүдөө ...ахыда ажалай бүтээсэ дээ...лээ.

...КПСС-эй XXIV съездын ...идхэбэринүүдые дүүргэлтэ ...гожо, арадай ажаhуудалые ...йжаруулха үргэн ехэ түсэб ...лүүлэгдэнэ. Хүдэлмэришэд ...он алба хаагшадай дунда ...гын салин, тэрэшэлэн кол...знигуудай ажалай түлөөhэн ... болоо, пенси, тэдхэбэри, стипенди мүн лэ ехэ болонхой. Гэр байра барилга ехэ хэмжээгээр хэгдэнэ.

СССР-эй арадай ажахые 1976—1980 онуудай туршада хүгжөөхэ гол шэглэлнүүдэй проектые зүбшэн хэлсэлгэдэ СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшонор, союзна республикануудай Министрнүүдэй Соведүүдэй түрүүлэгшэнэр, СССР-эй министрнүүд, правительствын бусад гэшүүд хабаадаа.

СССР-эй арадай ажахые 1976—1980 онуудай туршада хүгжөөхэ гол шэглэлнүүдэй проектые саашадань зохёоходоо, нимэ асуудалда гол анхаралаа хандуулхыень союзна республикануудай Министрнүүдэй Соведүүдтэ, СССР-эй министерствэнүүд болон захиргаануудта, СССР-эй Госпланда СССР-эй Министрнүүдэй Совет дурадхаба гэбэл:

техническэ дэбжэлгые түргэдхэhэнэй, ниитын үйлэдбэриин ашаг үрэ, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлhэнэй, шанар hайжаруулhанай үндэhөөр арадай ажахые тэгшээр хүгжөөхэ, экономикын hалбаринуудай хоорондохи таарамдалгые хангаха;

нэн түрүүшээр хүдэлжэ байhан предприятинуудые шэнэдхэн заhабарилhанай, техническэ талаар шэнэдхэн зэбсэгжүүлhэнэй аргаар, эдэ предприятинуудай хүсые дээшэлүүлhэнэй, үйлэдбэриин хүсэнүүдые, гол фондынуудые түргөөр ашаглаhанай ашаар арадай ажахыдахи капитальна hомололгын ашаг үрые дээшэлүүлхэ;

хүдөө ажахын материально-техническэ үндэhэ hууриие саашадань бэхижүүлжэ, энээнэй үндэhөөр хүдөө ажахын продукци ехээр гаргадаг болохо;

арадай ажаhуудалые саашадань hайжаруулха, арадай хэрэглэлэй эд бараа бүри ехээр, түргөөр гаргахые хангаха, гэр hуудалай талаар хангалгые үргэдхэхэ, эд бараанай шанар hайжаруулха;

промышленностьда, барилгада, түмэрэй зүйлые нарин нягтаар алмажа, металлай нэмэлтэ нөөсэ байгуулhанай ашаар илангаяа металлургическа, химическэ, электротехническэ түхеэрэлгэнүүд тушаа арадай ажахын эрилтые хангаха;

түлишые бүри ехээр абадаг боложо, мүн тэрэниие бүхы хэмжээгээр алмажа, арадай ажахые түлишөөр бүри хүсэдөөр хангадаг болохо.

СССР-эй арадай ажахые 1976—1980 онуудай туршада хүгжөөхэ гол шэглэлнүүдэй проектые союзна республика, СССР-эй министерство болон захиргаан бүхэн тушаа хаража үзэхыень, мүн энэ заседани дээрэ хэгдэhэн дурадхалнууд болон ажаглалтануудые шэнжэлжэ үзэхыень СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Президиумдэ дурадхагдаа. Манай ороной социально-экономическа хүгжэлтын гол шухала асуудалнуудаар абтаhан КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой шиидхэбэринүүдые, мүн КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежневэй заабаринуудые хүтэлбэри болгохыень дурадхагдаа.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ нүхэр А. Н. Косыгин заседани дээрэ үгэ хэлээ.

ТАСС-ай ШЭНЭ ҺОНИН

АГУУЕХЭ ХАНИ БАРИСААНАЙ ГИМН

«Советскэ Союзтай хэтын хэтэдэ хамта ябахабди!» — гэhэн социалис Чехословакиин хүдэлмэришэдэй түрүүшын президент Клемент Готвальдын үгэнүүд июниин 10-да Кремлиин Съезднүүдэй ордон соо соностоо. Чехословакиин соёлой үдэрнүүд СССР-тэ баярай оршон байдалда нээгдэбэ. Фашис булимтарагшадhаа Чехословакиие сүлөөлhөөр 30 жэлэй ойн хүндэлэлдэ эдэ үдэрнүүд манай орон дотор үнгэргэгдэжэ байна.

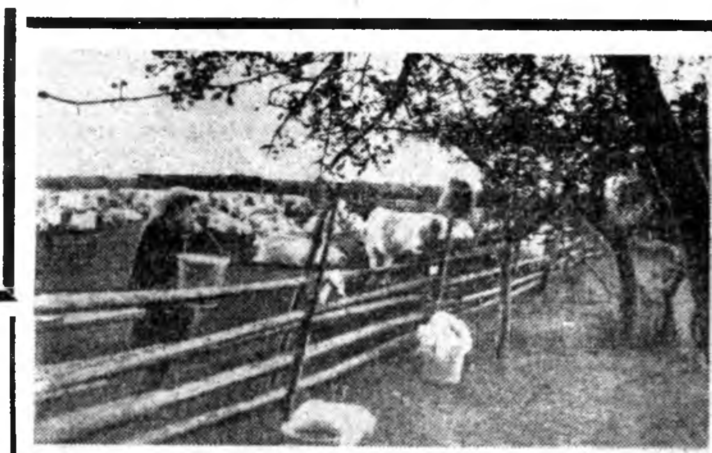
Нислэлэй олониитын түлөөлэгшэд, Москвагай предприятинуудай хүдэлмэришэд, соёл культурын ба эрдэм наукын ажал ябуулагшад зал соо суглараа. КПЧ-гэй ЦК-гай гэшүүн, ЧССР-эй правительствын Түрүүлэгшын орлогшо М. Лучан түрүүтэй Чехословакиин тусхай делегациие, ЧССР-hээ СССР-тэ байдаг элшэн сайд Я. Гавелкые, Чехословакиин бусад нүхэдые эдэнэр халуунаар угтаба.

Эдэ үдэрнүүдые үнгэргэхэ эмхидхэлэй комитедэй түрүүлэгшэ, СССР-эй культурын министрэй орлогшо Б. И. Попов, ЧССР-эй культурын министр М. Клусак үгэнүүдые хэлээ.

Прагын, Братиславын, ЧССР-эй бусад хотонуудай эрхим түрүү коллективүүд, дуушад Чехословак-совет хани барисаан, социалис общество байгуулагшадай шан габьяата ажал тухай, дуунуудаа Москва асарhан байна.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, СССР-эй культурын министр П. Н. Демичев, КПСС-эй ЦК-гай секретарь К. Ф. Катушев, КПСС-эй ЦК-гай соёлой таhагые даагша В. Ф. Шауро гэгшэд концерт хараба.

(ТАСС)

Бэшүүрэй аймагай «Дружба» колхозой hүнэй хоёр фермэ Хёлго мүрэнэй аралда hаяхан зөөжэ ерээ. Нэгэдэхи фермын hаалишад гүрэндэ hү худалдаха хахад жэлэй түсэбые үшөө майн 13-да дүүргээд, яруунынхидай үүсхэл дэмжэн, үшөө hайнаар ажаллахаар зоригжонхой.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Үдэшын hаам. 2. Фермын түрүү hаалишан Анна Рангина.

Б. ГАДЬЯНОВАЙ фото.

Нүхэд А. П. Кириленко, Ф. Д. Кулаков hунгагшадтаяа уулзаба

Ленинград хотын Политехническэ hунгуулиин округто ородог үйлэдбэриин ба hуралсалай коллективүүд КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гай секретарь Андрей Павлович Кириленкые Россин Федерациин Верховно Соведэй депутадта кандидадаар дэбжүүлhэн байна. Округой hунгагшад депутадта кандидадтаяа июниин 10-да «Октябрьский» гэжэ концертнэ Ехэ зал соо уулзаба.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, партиин Ленинградска обкомой нэгэдэхи секретарь Г. В. Романов, үйлэдбэриин түрүүшүүл, научна эмхи зургаануудай түлөөлэгшэд, соёлой элитэ мэдээжэ ажал ябуулагшад, партийна ба совет хүдэлмэрилэгшэд hунгалтын урда тээхи суглаанай президиумдэ hуугаа.

КПСС-эй Выборгскэ райкомой нэгэдэхи секретарь В. М. Никифоров уулзалга нээгээд, депутадта кандидадай этигэмжэтэ нюур — «Светлана» гэжэ электронно прибор-бүтээлгын нэгэдэлэй генеральна директор О. В. Филатовта үгэ үгэбэ. Нүхэр А. П. Кириленкын ажаябадал, ажал хэрэгүүд тухай тэрэ сугларагшадта хөөрөөд, коммунистнууд ба партийнабэшэ хүнүүдэй бата нэгэдэлэй кандидадуудай түлөө hунгалтын үдэр нэгэн hаналтайгаар дуугаа үгэхыень бүхы hунгагшадые уряалаа.

Советскэ Союзай Коммунис парти арад зоной ашатуhын түлөө оролдодог юм. КПСС-эй Центральна Комитет, ЦК-гай Политбюро КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежнев дэлхэй дээрэ эб найрамдал тогтоохо, хүнүүдтэ жаргалта байдал олгохо, совет хүнүүдэй зохёохы ажал хангаха арга олгоhон дотоодын ба гадаадын политикаяа залан сэхээр, эдэбхитэйгээр бэелүүлнэ гэжэ уулзалгын үедэ үгэ хэлэhэн хүнүүд тэмдэглээ.

Сугларагшадаар халуунаар угтагдан, А. П. Кириленко үгэ хэлэбэ.

• • •

Пензенскэ областиин Нижний Ломов хото. Энэ округhоо РСФСР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидат, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гай секретарь Федор Давыдович Кулаковтой Нижнеломовскэ hунгуулиин округой ажалшадай түлөөлэгшэд июниин 10-да уулзаhан байна.

Партиин Нижнеломовско районно комитедэй нэгэдэхи секретарь Г. А. Шепелев hунгалтын урда тээхи суглаа нээгээ.

Депутадта кандидадай этигэмжэтэ нюур — «Родина» гэжэ хүдөө ажахын үйлэдбэриин нэгэдэлэй директор В. И. Толстунов нүхэр Ф. Д. Кулаковой ажаябадал, ажал ябуулга тухай хөөрэбэ. Июниин 15-да граждан уялгаяа дүүргэхыень — коммунистнууд ба партийнабэшэ хүнүүдэй бата нэгэдэлэй кандидадуудай түлөө дуугаа үгэхыень тэрэ hунгагшадые уряалаа.

Оронойнгоо экономико, тэрэнэй промышленность ба хүдөө ажахые хүгжөөхэ хэрэгтэ парти болон гүрэн түрэмнай айхабтар ехэ анхарал оролдолго хандуулна гэжэ эдэнэр сэдьхэлээ ханангяар хэлэбэ.

Сугларагшадаар халуунаар угтагдан, Ф. Д. Кулаков үгэ хэлээ.

(ТАСС).

...дөө ажахын шэнжэлэл

...АЛШАДАЙ АЖАЛАЙ ...АБАН ҺАРЫН ДҮН

...эдэхи табан жэлэй түгэс... жэлэй 5 hара үнгэрбэ. ...үедэ республикымнай ..., совхозуудай малшад ...нгээ адууhа малай тоо ... олошоруулха, ашаг ...нь дээшэлүүлхэ, гүрэн...л ажалай продуктнуу...удалдаха түсэбөө дүүр...алаар зарим тэды амжал...ые туйлаhан байха юм.

...эрhэн табан hарын тур... республика гүрэндэ ... тонно мяха тушаажа. ... жэлэйнгээ түсэб 78 ... дүүргээд байна. Нё...ой энэ үеынхиhөө 500-...нно мяхан гүрэндэ ехээр ...агдаа. Прибайкалиин, ..., Ахын аймагуудай ажа...д гүрэндэ мяха худал...ахад жэлэйнгээ түсэб ... урид дүүргэнхэй. Мүн ...Үдын, Сэлэнгын, Зэдын, ...йн аймагуудай ажахы...нэ түсэбөө үглөө мүнөө ...э дүтэлэнхэй. Тиигэбэ...руунын, Хойто-Байгалай, ...кын, Хэжэнгын, Хурам..., Мухар-Шэбэрэй айма... ажахынууд энэ талаар ... гээгдэлдэ орожо, рес...аяа гэдэргэ татана. Ха...элэй дүүрэтэр үсөөхэн ...д үлэбэ. Энэ хугасаа...хы, аймаг бүхэн гүрэн...а худалдаха хахад жэ...эб дүүргэхэ, үлүүлхэ ...й.

...hааха, тэрэниие гүрэн...лдаха талаар жэлэй ... хойшо тохёолдоhон ... үшөөл усадхагдана...бан hарын туршада кол...вхозуудай үнеэн бүри...04 килограмм hүн ... гэхэ гү, али нёдондо... үеынхиhөө 11 кило...доогуур болоно. Бүхы нёдондоной энэ үеын...1.989 центнер hүн бага ...а, гүрэндэ 960 цент...огуур худалдагдаhан Тиигэжэ гүрэндэ hү ху... хахад жэлэй түсэб ...цент дүүргэгдэнхэй.

...дэ hү худалдалгаар ...ын, Хойто-Байгалай, ...Шэбэрэй, Захааминай аймагууд түрүүлжэ ябана. Эдэнэр hү худалдаха хахад жэлэйнгээ түсэб 92—81 процент дүүргээд байнхай. Тиин Ахын, Баргажанай, Зэдын, Яруунын аймагуудай ажахынууд гүрэндэ hү худалдаха хахад жэлэй түсэб миил 54—72 процент дүүргэжэ, республикаяа гэдэргэ татана. hү тушаалгаар Хяагтын аймагай «Пограничный», Прибайкалиин аймагай «Прибайкалец», Хурамхаанай совхозууд Захааминай аймагай Далахайн совхоз ехээр гээгдэжэ ябана.

hү гүрэндэ худалдаха, тушааха хахад жэлэй түсэб заабол бэелүүлхын тула ажахы бүхэндэ эмхидхэлэй ехэ хүдэлмэри хэхэ, зунай тунга ногоондо үнеэдэй hү шэмэ дээшэлүүлхэ шухала.

Үндэгэ абаха, гүрэндэ худалдаха түсэб урагшатайгаар дүүргэгдэжэ байна. Үнгэрhэн табан hарын туршада 42 миллион 775 мянган үндэгэн абтаа гэхэ гү, али нёдондоной энэ үеынхиhөө 2 миллион гаранаар олон болоно. Илангаяа Баргажанай, Улаан-Үдын, Загарайн аймагуудай ажахынууд нёдондонойхиhоо олон үндэгэ абаа. Энээнэй ашаар гүрэндэ үндэгэ худалдаха хахад жэлэй түсэб 84 процент дүүргэгдээд байна. Тиихэдэ Мухар-Шэбэрэй, Загарайн, Бэшүүрэй аймагууд гүрэндэ үндэгэ худалдаха хахад жэлэй түсэб дүүргэнхэй.

Энэ жэлэй үнгэрhэн hарануудта бүхыдөө **67.685 тугал** абтажа, үхэр малай тоо нёдондонойхиhоо 4.685 толгойгоор олошороо. Бүхы дээрээ нёдондоной энэ үеынхиhөө 2632 тугал олон абтабашье, тэрэнэй үхэл гарза урда мэтэ олон байhан зандаа. Энэ үедэ абтаhан тугалнуудай аяар 10 процентнь гарзалшоо.

Түл абалга, тэрэниие гарза багатайгаар түлжүүлхэ хэрэг Кабанскын, Захааминай, Ахын, Хориин, Баргажанай аймагуудта муу бэшэ. Жэшээнь, Кабанскын аймагай ажахынуудта 5394 тугал абтаа гэхэ гү, али нёдондоной энэ үеынхиhөө 574 толгойгоор олон болоно. Тиихэдэ абтаhан тугалайнь 4 процент гарзалаа.

Теэд олонхи аймагуудта тугал олон абтаашье hаа, үхэл гарза ехэтэй байна. Илангаяа Мухар-Шэбэрэй, Хяагтын, Яруунын, Баунтын, Улаан-Үдын аймагуудай ажахынуудта абтаhан тугалнуудайнь аяар 16—12 процентнь гарзалшоо. Жэшээнь, Мухар-Шэбэрэй аймагай колхоз, совхозуудта энэ үедэ аяар 783 тугал гарзалаа гэхэ гү, али бүхы абтаhан тугалайнь 16 процент болоно.

Энэ жэлдэ республикын хонишод hайла амжалтатайгаар ажаллажа байна. Табан hарын туршада бүхыдөө **717.924 хурьган** абтаа. Энэнь нёдондонойхиhоо 11.618 толгойгоор олон болоно. Тиигэжэ зуун эхэ хонин бүриhөө 75 хурьган абтаа гээшэ. Түл илангаяа Бэшүүрэй аймагта hайнаар абтаа, нёдондоной энэ үеынхиhөө 5 мянга гаран хурьгад олон гараа.

Тиин хони, хурьгад олөөрөо гарзалhан байна. Абтаhан бүхы хурьгадай 7 процент, мүн 60 мянга гаран ехэ хонид гарзалаа. Хони, хурьгадай үхэл гарза Зэдын, Түнхэнэй, Улаан-Үдын, Сэлэнгын, Загарайн аймагуудта ехэ байба. Гансахан май hарада республикын колхоз, совхозуудта 43 мянга гаран хони, хурьгад гарзалhан байна. Зорилго юуб гэхэдэ, энэ ехэ дутагдалтай эрид тэмсэжэ, хони, хурьгадай харууhалга hайжаруулха, үбшэлhэн малые эмшэлхэ хэмжээнүүд абтаха зэргэтэй.

Гахай үсхэбэрилхэ, поршоонхо абаха, түлжүүлхэ хэрэг хангалтагүй байhан зандаа. Бүхыдөө **61 мянга гаран поршоонхо абтаад**, тэрэнэй 10 мянга гараниинь гарзалаа. Илангаяа баригдүй байдал Баргажанай, Бэшүүрэй, Загарайн, Хяагтын, Түнхэнэй, Прибайкалиин аймагуудай ажахынуудта үзэгдэнэ.

Үнгэрhэн үедэ **6145 унаган абтаа** гэхэ гү, али зуун гүүн бүриhөө 43 унаган гараhан байна. Энэ талаар Баргажанай, Бэшүүрэй, Түнхэнэй, Хурамхаанай аймагууд түрүүлжэ ябана. Энээнэй ашаар моридой тоо хэдэн толгойгоор олошорhон байна.

Зунай зүлгэ ногоон дээрэ адууhа малаа таргалуулжа, hү шэмыень дээшэлүүлхэ, гүрэндөө тарган мал, hү тушааха түсэбөө дүүргэхэ гээшэ республикын бүхы малшадай, зоотехник, ветеринарна мэргэжэлтэдэй дайшалхы зорилго мүн.

Яруунынхидай үүсхэл дэмжэнэбди

ҺАНААГАА АМАРАНГҮЙ...

Тээмэндэ колхозой бүхы фермэнүүдтэ hаалишад, малшадай суглаанууд боложо, үнгэрhэгшэ үбэлжэлгын үедэ hү ехээр hаахын түлөө дэлгэрhэн мүрысөөнэй дүн согсологдоо, мүн энээнтэй хамта эхилээд байhан зунай бэлшээриин хаhада сагаан эдеэ элбэгээр абахын тула юу хэхэ тухай хөөрэлдөөн болоо.

Продукци ехээр, эрхим шанартайгаар абахын түлөө бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр оролсожо, hүүлэй үедэ манай XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхозой олонхи hаалишад үнеэдэйнгээ hү шэмые зарим тэды дээшэлүүлжэ шадаа.

Жэшээнь, үнгэрhэн үбэлжэлгын үедэ эндэхи 11 hаалишад абаhан социалис уялгаяа амжалтатайгаар дүүргээ. Мүрысөөнэй дүн гаргажа үзэхэдэ, Мухар-Талын фермын унинэй hаалишан, ордента Федосья Куприяновна Вставская эрхимлэhэн байба. Тэрэ үбэлжэлгын үедэ үнеэн бүриhөө 1536 килограмм hү hаагаа. Уялгань 1250 килограмм байгаа. Тэрэнэй удаадахи hууринуудта Евдокия Ковалева, Нина Юманкина гэгшэд гараба.

Мүрысөөндэ илагшадта үнэтэ бэлэг, шангууд барюулагдаа. Тэдэнэй хүндэлэлдэ «Ажалай алдар солын» туг үргэгдөө.

Мүн энээнтэй хамта туйлаhанаараа hанаагаа амарангүй, малшаднай суглаанууд дээрээ Яруунын совхозойхидой үүсхэл уряае зүбшэн хэлсэжэ, зунай сагта hү ехээр hааха гэhэн дээшэлүүлэгдэhэн шэнэ социалис уялга абаа. Жэшээнь, нэгэдэхи hаалиин фермынхид зунай бэлшээриин үедэ үнеэн бүриhөө 1200 килограммhаа бага бэшэ hү hаахын түлөө тэмсэхэ юм. Мухар-талынхид энэ үе соо үнеэн бүриhөө 1150 килограмм hаахаар шиидээ.

Хүхэ ногоон бэлшээриин хаhада hү hаали дээшэлүүлхын түлөө совхозой дирекци, партком мүрысөөнэй гурим зохёожо, түрүүшүүлые урмашуулха хэмжээнүүдые хараалаа.

А. БОЛОНЕВ,
Загарайн аймагай XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхозой парткомой секретарь.

НЮТАГТАА ТҮРҮҮ

Бүри унинhөө хойшо Ханда Лубсановна Нохорова Захааминай аймагай Михайловкын совхозой түрүү hаалишадай нэгэн гэжэ суутай юм. Тэрэнэй Ехэ-Нугын hү hаалиин фермэдэ hаалишанаар ажаллажа эхилhээр арба гаран жэл болобо.

Энэ фермын hаалишад булта hү hааха болон гүрэндэ худалдаха хахад жэлэй түсэб, даабариие hунгалтын үдэр болотор дүүргэхэ гэhэн зорилготой ажаллажа байна. Эндэхид байгша оной болон түсэбтэ табан жэлэй бүхы түсэбые декабриин 5-да сүм бэелүүлхэ гэhэн уялгануудые абанхай.

Нүхэр Нохорова hаалишадай дунда онсо шалгаржа, 1975 оной үнгэрhэн таба hарын туршада даалгагдаhан үнеэн бүриhөө 985 килограмм hү hаажа, совхозойнгоо hаалишадай дунда түрүү hууринуудай нэгые эзэлэнхэй.

Михайловкын 2-дохи hунгуулиин округой hунгагшад Ханда Лубсановна Нохоровае аймагай Соведэй депутадта кандидадаар дэбжүүлээ.

Ц. НАЙДАНОВ.

МҮРЫСӨӨН УЛАМ ЭРШЭДЭНЭ

Ерэхэ жэлдэ партиин XXV съездые зарлаха тухай мэдээсэлые манай колхозой ажалшад урма баяртайгаар угтаа. Энэ тон ехэ удха шанартай үдэрые ажалай бэлэгээр угтахын тула ажахымнай малшад социалис мүрысөө улам хүсэтэйгөөр дэлгэрүүлнэ.

Һаяшаг зунай сагта адууhа малай ашаг шэмые дээшэлүүлхэ тушаа Яруунын совхозойхидой хандалгые зүбшэн хэлсэжэ, манай ажахын малшад баhал дээшэлүүлэгдэhэн социалис уялга абаад, дам саашаа аймагайнгаа бүхы малшадые мүрысөөндэ уряалаа.

Юhэдэхи табан жэлэй даабаринуудые амжалтатайгаар дүүргэхын тула зунай бэлшээриин хаhада малаа hайнаар адуулжа, hү ехээр hааха, үхэрнүүдые hайса таргалуулха, мяхажуулха гэhэн зорилго урдаа табинабди.

Колхоз дотор зундаа бэлшээн таргалуулагдаха 530 мал 4 гүүртэ болгогдожо илгагдаад, hайнаар адуулагдажа байна. Зунай бэлшээриин үедэ үхэр бүхэнэй шэгнүүрые сүүдхын 800 граммаар нэмээжэ, үхэр бүхэниие 350 килограммhаа доошо бэшэ шэгнүүртэй болгохо гэжэ шиидээбди. Тиигэжэ зунай үедэ 424 центнер мяхан нэмэжэ абтахаар хараалагдана.

Тэрэшэлэн яруунынхидай жэшээгээр энэ жэлдэ 2 мянган хонидые шахахамнай. Эдэ хонид тусгаар түхеэрэгдэhэн байрада байлгагдажа, гүрэндэ тушаагдаха болотороо тус тустаа 43 килограмм шэгнүүртэй болгогдохо ёhотой. Шахамал үхэр, хонидые hайнаар адуулхынгаа хажуугаар, тэдэндэ нэмэлтэ тэжээл болгожо эдюулхээр хабар эртэ зеленко горитой таригдаа.

Һаалишаднай энэ мүрысөөндэ оролсоходоо баhал дээшэлүүлэгдэhэн уялгануудые абаа. Бүхы колхозоороо зунай 4 hарада (июнь — сентябрь) үнеэн бүриhөө дунда зэргээр 1000 килограмм hү hаахын түлөө тэмсэхэ юм. Харин түрүү hаалишад Е. А. Колодина, М. А. Носохова, Е. Б. Бухольцева, А. И. Телешева гэгшэд үнеэн бүриhөө тус тустаа 1100—1150 килограмм hү hаахабди гэжэ үгэеэ үгэнхэй.

Мал ажал дээрэ иимэ үрэ дүн миил зүндөө туйлагдахагүй байhаниинь элитэ. Тиимэhээ гүүртэ, фермэ, hаалишан, малшан бүхэнэй хоорондо социалис мүрысөө hайнаар эмхидхэжэ, тэрэнэйнь дүн арбан хоног бүхэндэ гаргажа байхабди. Мүн малшадые бүхы хэрэгтэй юумээр хангаха, илангаяа соёл культурын, худалдаа наймаанай талаар hайса хангаха, медицинскэ туhаламжа хүргэхэ хүдэлмэри эрид hайжаруулха хэмжээн абтана.

Манай hаалишад жэлэй эхинhээ хойшо муу бэшээр хүдэлөө гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Жэшээнь, hү hааха 1 кварталай түсэб 121 процент, сагаан эдеэ гүрэндэ худалдаха түсэб 102 процент дүүргэгдээ hэн. Мүнөө хахад жэлэй даабаришье амжалтатайгаар дүүргэгдэжэ байна.

Ажахы соогоо дэлгэрhэн мүрысөөндэ Полкановска hаалиин фермэ (даагшань Л. Г. Игумнова) түрүүлжэ ябана. Жэлэй эхинhээ хойшо эндэхи hаалишад үнеэн бүриhөө 1000 үлүүтэй килограмм hү hаагаа.

Зунай үедэ ехэ мяха, элбэг hү абахын түлөө бүхы малшад, hаалишаднай мүрысөөндэ хам оролсоо.

А. КУРИКАЛОВ,
Хяагтын аймагай «Заря» колхозой ахамад зоотехник.

ХҮҮГЭДЭЙ ХҮХЮУ ЗУГАА

Республикын юрэнхы эрдэмэй hургуулинуудта hуралсалай жэл дүүрэжэ, зунай амаралтын налагай hайхан саг ерэбэ. Һурагшадай амаралтые таатай зохидоор эмхидхэн үнгэргэхын тула профсоюзай организацинууд, предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэд ехэ хүдэлмэри ябуулаа.

Манай республика дотор энэ зундаа пионернүүдэй 130 гаран лагерь хүдэлхэ юм. Лагерьнуудай байшан заhабарилха талаар ехэ хүдэлмэри хэгдээ, үхибүүдэй наадаха талмайханууд түхеэрэгдээ. Лагерьнуудта түрүүшын сезон эхилжэ, хэдэн мянгаад эдиршүүл амархаяа ошонхой. Энэ зун хамта дээрээ 45 мянгаhаа үлүүтэй hурагша пионернүүдэй лагерьнуудта амархаар хараалагдана.

Мүн тиихэдэ городуудай болон хүдөөгэй hургуулинуудай дэргэдэ үхибүүдэй амаралтын талмайнууд эмхидхэгдээ. Тэндэ 15 мянга шахуу эдиршүүл амархаар түсэблэгдэнэ.

Манай корр.

«ТЭРЭНГИ» ХҮДӨӨҺӨӨ БУСАБА

Улаан-Үдын мяханай комбинадай «Тэрэнги» гэжэ дуу, хатарай ансамбль Улаан-Үдын аймагай Надеино, Куйтун гэжэ нютагуудаар ябажа, тэндэхи ажалшадта зүжэг наада харуулаа. Ород, буряад, монгол, грузин арадуудай дуу, хатарнуудые гүйсэдхэжэ, хүн зониие баярлуулба.

Ансамблиин унинэй дуушад В. Николаева, С. Шафиров, А. Каратаев болон бусад харагшадта илангаяа ехээр hайшаагдаа. Һунгуулиин hүүлээр тус аймагай бусад нютагуудаар ябажа, зүжэг наада табиха түсэбтэй.

Июль hарада «Тэрэнги» ансамбль ВЛКСМ-эй Буряадай обкомой путевкоор Польшын Арадай Республика ошожо бэлиг шадабаряа харуулха юм. Мүнөө программаяа шэнэдхэн зохёожо байна.

А. ДОНДУКОВ.

АРАДАЙ КАНДИДАДУУД

ЭТИГЭЛЫЕНЬ ХАРЮУЛХАЛ БАЙХА

САНАГЫН совхозой директор Владимир Жамсуевич Цыренов нэгэтэ ажахыенгаа хүтэлбэрилхы тушаалтаниие кабинедтээ гэнтэ урижа, һанаанда ороогүй нэгэ иимэ асуудал табиба. «Нүхэд, шахалганда табигдаһан малай гүүртые дааха бригадираар хэниие томилхомнайб?». Сугларааашад ойлгожо ядан, лаблан асуухаданьшье: «Тиимэ тиимэ, шахалгын малай гүүртын бригадир...» гээд лэ тобшолбо.

— Минии һанахада, — гээд совхозой профсоюзай рабочкомой түрүүлэгшэ үнинэй коммунист Чимит Шагдурович Балдуев хэлэбэ.— Энэ харюусалгатай хүдэлмэридэ партиин гэшүүн Надежда Вальжуровае табяа һаа, шадахал һэн гэжэ һананаб.

Арсалдаан, зүбшэлдөөнэй нилээд болоһоной удаа Надеждые энэ харюусалгатай тушаалда томилхо гэһэн шиидхэбэри нэгэн доро абтаба. Хойто үдэрынь Надежда Дашиевнада иимэ шиидхэбэриин абтаһан тухай дуулгахадань, тэрэнь нилээд марғаһан байгаа. Арганьшьегүй юм бээз, 1955 ондо Санагынгаа дунда һургуулиин 7-дохи класс дүүргэһэнэйнгээ удаа мал ажал дээрэ ошоһоноо, һаалишан болоһоноо һанаа ёһотой. Тиихэдэ ойройдоол 16-тай басаган һаалишан болоһон байна ха юм. Теэд яахаб, аха нүхэдынь, эжынь ехэ туһаламжа үзүүлжэ, хүнэг тоһодохо хүүхэн болгожо гаргаһан байгаа. Надеждын эжы Дарижаб Бальжурова бүхы наһаараа мал ажал дээрэ хүдэлһэн хүн юм. Басагаяа дахуулан ябажа, өөрынгөө зэргэ һаалишан болгоод, һаяшаг пенсидэ гараа бэлэй.

Эжынгээ мэргэжэлые хүсэд халан абаһан Надежда жэл бүри һаалишадай хоорондо дэлгэрдэг социалис мүрысөөндэ оролсожо, һайн дүн туйладаг болоһон юм. Үнгэрһэн намар шахалгада табигдаха мал тушаажа абатараа, даалгагдаһан 20 үнеэдэй тус бүриһөөнь дунда зэргээр 1700 килограмм һү һааһан, нэжэзд-нэжэзд тугал абажа тэнжээһэн байха юм.

Үнгэрһэн намар шахан таргалуулагдаха хальмаг үүлтэрэй 300 толгой эрэ хашарагуудые тушаажа абаһан байгаа. Эндэ хамта залуушуул хүдэлөө. Тэдэнэй хоёрынь трактористнар һэн. Октябрь һараһаа шахалгын рационоор бордогдоһон малайнь толгой бүхэн сүүдхэ бүхэндэ шэгнүүрээ дунда зэргээр 827 граммаар нэмээгээ һэн. Совхозой дирекциин хараалһан түсэбтэ даабариһаа холо үлүү болоо. Январь һарада шахамалнуудайнгаа 204 толгойе гүрэндэ худалдаа. Тэдэнэй толгой бүриин амидын шэгнүүр дунда зэргээр 348 килограммда хүрөө һэн. Тиихэдэ 14 толгой сар тус тустаа 400 килограммһаа дээшэ татаа, 46 толгойнь 350-һаа 400 килограмм болоһон байна. Бүхы 204 толгой малынь тарган гэжэ сэгнэгдээ.

Иимэ дүн туйлахын тула Надежда Бальжуровагай толгойлдог залуушуулай бригадын коллектив яһала ехэ оролдолго гаргаһан байха. Үбэлэй янгинама хүйтэндэ 300 толгой малда бүлеэн, хужартай уһа уулгажа садхаахань бэлэн хэрэг бэшэ. Илангаяа саг болзор соонь хэм хэмжүүрээрнь эдеэлүүлхэ, байра, хэбтэриинь бэлдэхэ, минеральна тэжээл үгэхэ гэхэ мэтын хүн бүхэнэй хэдэг лэ ажалые оролдосотойгоор, харюусалгатайгаар бүтээгээд байхада, үрэ дүнгынь ехэ болоно.

Удаань Надежда Дашиевна тус тустаа 74 килограммһаа дээшэ шэгнүүртэй 384 толгой буруунуудые томо болгожо, шахалгада оруулхаар абаа. Үбэлэй һарануудта тэдэнэйнгээ толгой бүриин шэгнүүрые дунда зэргээр сүүдхэдээ 600—710 граммаар нэмээгээд, заримыень илгажа, 170 толгойень бэлшээн таргалуулхаар зуһаландаа гаргаа. Зунай тунга ногоондо түхэреэн сүүдхэ соо адуулжа, үхэр бүхэнэйнгөө амидын шэгнүүрые хоног бүхэндэ мянган граммһаа доошо бэшээр нэмээхэ гэһэн зорилго табяад. Сагаан-Бэлшэр гэжэ холын бэлшээридэ гаранхай.

Залуушье һаа, дүй дүршэл ехэтэй болоһон малшан, КПСС-эй гэшүүн Надежда Дашиевна Бальжурова залуу үетэниие малшанай мэргэжэлдэ һургаха гэжэ саг үргэлжэ оролдодог. Тиимэл хадань Санага нютагайнь малша зон Надя басагаяа түрэл Буряад оронойнгоо засаг түрын дээдын зургаанда өөһэдһөө түлөөлхэ депутадта кандидадаар дэбжүүлэа. Надежда Дашиевна Бальжурова зон нүхэдэйнгөө этигэл найдабариие харюулжа шадахал басаган гээшэ.

Д. АЮШЕЕВ.
Захааминай аймаг.

БАРИЛГАШАД

Улаан-Үдэ хотымнай Октябрьска районд городой шэнэ больницын комплекс баригдажа байна. Тэндэ 300 оротой больницын гол корпус нэгэ үдэр 1200 хүниие үзэжэ гаргаха поликлиникэ, патало-го-анатомическа таһаг, эдеэ хоол бэлдэхэ болон бусад байранууд баригдана. Тус комплекс энэ жэлэй һүүл багаар ашаглалгада үгтэхэ ёһотой юм.

Тиимэһээ мүнөө эндэ Буряадай барилгын управлениин СМУ-1-нэй түрүү барилгашад хүдэлжэ байна. Бүгэдэ 8 бригада хүдэлнэ. Тэдэнэр ажалаа поточно аргаар бүтээнэ: байшангай бүтэхэтэй адли тэрэниие штукатурдажа шэрдэнэ.

Барилга дээрэ хүдэлжэ байгаа бригадануудай дунда Любовь Николаевна Кузнецовагай хүтэлбэрилдэг бригада онсо шалгарна. Л. Н. Кузнецова дүй дүршэл ехэтэй, үнинэй барилгашан. Һүүлэй 10 жэлэй туршада штукатур-шэрдэгшэдэй бригада хүтэлбэрилжэ ябана.

Коммунист Л. Н. Кузнецова СМУ-1-нэй парторганизациин бюрогой болон Буряадай барилгын управлениин нэгэдэмэл постройкомой гэшүүн юм. Мүнөө СМУ-1-нэй коллектив тэрэниие Улаан-Үдын городской Соведэй депутадта кандидадаар дэбжүүлэнхэй.

Арбан долоон жэлэй урда тээ Илья Гаврилович Заяхаев Эрхүүгэй областиин Ольхоной Таловка нютагһаа Улаан-Үдэдэ ерээ һэн. Тэрэ гэһээр СМУ-1-дэ модошо ба түмэршэ дарханаар хүдэлнэ. Энэ нүхэрнай мэргэжэл ехэтэй, эрхим барилгашан юм. И. Г. Заяхаев мүнөө баһал Улаан-Үдын горсоведэй депутадта кандидадаар дэбжүүлэгдээ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Улаан-Үдын городской Соведэй депутадта кандидадуул Л. Н. Кузнецова, И. Г. Заяхаев.

О. БЕРЕЗКОВОЙ фототекст.

ПАРТИИН XXIV СЪЕЗДЫН ШИИДХЭБЭРИ БЭЕЛҮҮЛЭЭ

ШЭНЭДХЭН БАЙГУУЛГЫН АШАГ ҮРЭ

Час соо 12 шахуу тонно клинкер галдаха шадалтай пеэшэнүүд Тимлюйн цементын заводто урдань тодхогдоһон байгаа. Мүнөө пеэшэн бүхэн час соо 22 тонно продукци үйлэдбэрилнэ. Тэдэнэй бүтээсэ дээшэлүүлхэ зорилготойгоор шэнэдхэн байгуулгын хүдэлмэри нэгэшье үдэр һаатуулагдангүй хэгдэжэ байһаар.

Заводой директор Леопольд Кузьмич Рыжовтой уужам цехэй дунда байнабди. 120 метр утатай томо гурбан пеэшэн халуун агаараар сорьен, бидэнэрэй толгой дээгүүр эрьелдэжэ байна. Нэгэ пеэшэнэй бусадһаа түргэнөөр эрьелдэхые обёорхоор.

— Зүб, нэгэ бага түргэнөөр эрьелдэнэ, — гэжэ нүхэр Рыжов миһэд гэнэ. Нүгөөдэ хоёрынь минута соо, харин энэ пеэшэн 45 секунда соо эрьелдэнэ. Тиимэһээ пеэшэнэй бүтээсэ ехэ, бусадһаа 2 тонно үлүү ехэ продукци үгэнэ. Энэл даа, заводто хэгдэжэ байгаа шэнэдхэн байгуулгын хүдэлмэриин ашаг үрэ. Энэ хүдэлмэри саашадаа үргэлжэлүүлэгдэхэ.

Һэльбэн заһабарилгын, шэнэдхэн байгуулгын хүдэлмэриин хэгдээгүй нэгэшье участок заводто үгы шахуу. Үйлэдбэриие нарижуулан һайжаруулха хэрэг известняк малтадаг Таракановска карьерһээ эхилэгдэжэ, технологическа бүхы процессто хэгдээ. Энэ хэрэгтэ жэл бүри 600—700 мянган түхэриг мүнгэн һомологдоно.

Шэнэдхэн байгуулгын хүдэлмэри цемент үйлэдбэрилгые багашье зогсоонгүйгөөр, бага болгонгүйгөөр хэгдэнэ. Харин жэл ерэхэ бүри продукци үйлэдбэрилгэ ехэдхэгдэжэ, шанарынь һайжаруулагдажа байна. Һүүлэй 8 жэлэй туршада цементын шанар тушаа нэгэшье ажаглалта гомдол заводто абтаагүй. Сульфатна бэхи портланд цементдэ эрхим шанарай Гүрэнэй тэмдэг нёдондо олгогдоо бэлэй. Үшөө нэгэ түхэлэй цементдэ эрхим шанарай тэмдэг абаха бэлэдхэл хэгдэжэ байна.

— Пеэшэнэй эрьесые 15 секундаар түргэдхэхын тула хоёр шахуу жэлэй туршада бэлэдхэл хээбди, — гэжэ Леопольд Кузьмич хөөрэнэ.

Иигэжэ хэлээшэнь тон зүб. Республикын түрүү предприятинуудай нэгэн болохо энэ заводто һэльбэн заһабарилгын, шэнэдхэн байгуулгын хүдэлмэри хэгдэжэ эхилһээр үнинэй. Тэрэнэй шата бүхэндэ бүри орёо асуудал шиидхэгдэнэ. Пеэшэнэй эрьесэ түргэдхэхын тула электрын элшэ хүсөөр хангалгые һайжаруулха хэрэгтэй болоо. Энэнь шэнэдхэн байгуулгын нэгэ шата. Пеэшэнэй түргэнөөр эрьелдэхэдэ, клинкер абалгын технологи хубилгаха эрилтэ табигдаа. Тиимэһээ олон хэмжээ ябуулга бэелүүлхээр хараалагдаһан байна.

Шулуу бүри жэжээр бутаруулха, тээрмэнүүдые һэльбэн заһабарилха, хүдэлмэришэдые һургаха хэрэгтэй болоо. Шэнэдхэн байгуулгын хүдэлмэри һайнаар хэхын, хүдэлмэришэдые энэ хэрэгтэ хабаадуулхын тула материальна, моральна урмашуулгын гурим дүүргээд, тусхай журналда юушьеб даа тэмдэглэнэ.

— Эрьелдэдэг пеэшэнэй машинист Александр Угрюмов, — гэжэ тэрэ намтай танилсана. Тэрэ 29 наһатай. Табан жэлэй туршада пеэшэнэй машинистээр ажаллана. Заводой үнинэй хүдэлмэришэн, дүй дүршэлтэй Георгий Леонтьевич Бабинцев тэрэниие энэ ажалда дүршүүлээ. Саг тогтоогдоһон байна. Известняк, шулуу бүри жэжээр бутаруулха, клинкерэй холисо халааха гэхэ мэтэ хэмжээн хараалагдаад, бэелүүлэгдээ. Халуу үгэхэ нэмэлтэ түхеэрэлгэнүүд пеэшэн дотор тодхогдоо.

Орёошье, ажал ехэтэйшье олон хэмжээ ябуулга бэелүүлэгдэһэн байна. Гэбэшье пеэшэнүүдые шэнэдхэн байгуулга заводой бүхы коллективэй барижа гараһан эгээл харюусалгатай шалгалта болоо гэхээр. Ямар нэгэн асуудал шиидхэхын тула 5 һара хүрэтэр саг хэрэгтэй байгаа. Теэд заводой коллективтэ иимэ болзор үгтөөгүй, ойройдоо 22 хоног соо шэнэдхэн байгуулгын хүдэлмэри хэжэ болохо байгаа. Дүрбэн жэлэй туршада пеэшэниие нэгэ дахин капитальнаар заһабарилхын тула иимэл болзор хараалагдадаг юм. Цемент үйлэдбэрилэгшэд энэ сагһаа үлүү ехээр пеэшэн нэгэшье үдэр миин байлгаха ёһогүйбди гэжэ тоолоно.

Агрегадуудые капитальнаар заһабарилха, шэнэдхэн байгуулха хүдэлмэри нэгэ доро хэхэнь ехэ бэрхэшээлтэй. Хэжэ болохогүйшье юм. Харин заводой коллектив техникые, ажалай эмхидхэл нарижуулхатай хамта бэлэдхэлээ, мэргэжэл шадабаряа дээшэлүүлээ. Хүдэлмэришэдэй олонхинь мэргэжэл шадабаряараа инженер, технигүүдһээ дутанагүй.

Энээниие заводой директортэй суг ябажа, пеэшэнүүдые хүдэлгэдэг, хинан шалгадаг пультын дэргэдэ байхадаа, продукциин шанар шалгадаг петрографическа лаборатори ороходоо ойлгобоб. Хүдэлмэришэнэй тусхай хубсаһа үмдэһэн хүн электронно микроскопоор холисо хаража байба. Шэнжэлгын энэ хүдэлмэреэ үргэлжэ һуража, мэргэжэл шадабаряа дээшэлүүлнэ. Урдань лаборантнууд продукциин шанар шалгадаг һэн. Мүнөө гол мэргэжэлтэй хүдэлмэришэд курсада һуража, петрографи шудалаад, продукциин шанар хинан шалгадаг болоо.

Хүдэлжэ байгаад һураха бэлэн бэшэ юм бээз. Машинистнүүд жэлэй курса дүүргээ. Олоһон мэргэжэлээ ажал дээрээ шалгаа, батадхаа. «НИИцементын» мэргэжэлтэд тэдэниие һургаһан. Хэдэн хэшээл үнгэргэһэн байна. Продукциингаа шанар өөһэдөө шалгахань һураггүй таарамжатай һайн. Хоёр часай туршада нэгэ дахин продукци үйлэдбэрилгын шанар шалгагдана. Тиимэһээ цементын шанар һайн, голодоһон гаргагдангүй.

— Энэ жэлдэ манай цехэй коллектив пеэшэн бүхэнһөө 180 мянган тонно клинкер галдаха уялга абанхай. Энэмнай орон соо абтадаг эгээл ехэ бүтээсэ болохо юм, — гэжэ А. Угрюмов хөөрэнэ.

Александр Угрюмов пультые нарин нягтаар шудалһан байна. Эндэхи олон тоото прибор бүхэниие һайн мэдэнэ. Нюдэндөө тусхай шэл зүүгээд, пеэшэн доторхи 1600 градус халуун дүлэнэй сорьё хилхые харанабди. Иигэжэ шэнэ түхэлэй минерал үйлэдбэрилэгдэнэ. Энэ процесс хинан хараад, ойлгохоор бэшэ. Харин дүй дүршэлтэй, һайн бэлэдхэлтэй хүдэлмэришэд бүхы түхеэрэлгэ мэдэлдээ абажа, продукци үйлэдбэрилгын онсо һайнаар шудалаад, бүри ехэ цемент үйлэдбэрилдэг болоо ха юм.

А. СОКОЛОВ.

ЗАЛУУШУУЛДА АНХАРАЛ ХЭРЭГТЭЙ

Ажалдаа жэншэдгүй эрхим амжалта туйлахаһаа гадна, олон жэлэйнгээ дүй дүршэл залуушуулда дамжуулан үгэдэг, тиигэжэ өөрынгөө ерээдүйн халаание һурган бэлдэдэг түрүү малшад, механизаторнууд ажахы бүхэндэ захаһаа олон гээшэ. Жэшээлбэл, хоёрхон жэлэй саада тээ эмхидхэгдэһэн «Дружба» совхоздо иимэ түрүү луговодууд, һаалишад мүнөө яһала олошоронхой. Тусхайлан хэлэбэл, үнеэн бүриһөө жэлдээ дунда зэргээр 2500—2800 килограмм һү һааһан үнинэй һаалишад: Жамбалова, Жамсаранова, Серебренникова, Устинова болон сабшалангай гектар бүриһөө 20 центнер үбһэ хуряадаг луговодууд һүүлэй жэлнүүдтэ өөрынгөө дүршэлдэ олохон залуушуулые һурган хүмүүжүүлээ. Энээнэй ашаар тус совхоз гүрэндэ һү, мяха, нооһо тушааха квартал, жэлэйнгээ түсэб жэншэдгүй бэелүүлнэ гээшэ.

Залуушуулые һурган хүмүүжүүлхэ, тиигэжэ ерээдүйн халаанаа һайнаар бэлдэхэ хүдэлмэреэ ажахын хүтэлбэрилэгшэдэй заабол түрүүшүүлтэйгээ нягта холбоотойгоор ябуулхада үрэтэй байдаг. Тиин гэһээ дурсагдагша ажахыда иимэ ажал үшөөл үргэнөөр хэгдэнэгүй, миил орхигдожо, энээниень гол түлэб дүршэлтэй малшад, механизаторнууд үргэлжэлүүлнэ.

Мүнөө тус совхоздо гол түлэб Совет Армида алба хэһэнээ бусаһан, дунда ба найман жэлэй һургуули түгэсхэһэн залуу хүбүүд, басагад олоор ажаллана. Гэбэшье эдэнэрэй түрэл ажахыда үлэжэ ажаллаха, хүдэлмэридөө дурлаха арга үшөөл һайнаар олгогдоногүй гэхэ гү, али залуушуулай, комсомолшуудай дунда ябуулагдадаг ойлгууламжын, хүмүүжүүлхы хүдэлмэри ехэ дутагдалтай. Ажалладаг ферьмэ, отара, полевой стан болон гүүртэнүүдтэ гоёор, хурсаар бэшэгдэнхэй уряа лозунгнууд үни харагдахаяа болинхой.

Һаяхана дээдэ, дунда һургуули түгэсхөөд, ажаллажа байһан совхозой мэргэжэлтэд, багшанар, медицинын болон худалдаа наймаанай эмхи зургаануудта хүдэлдэг хүдэлмэрилэгшэд дүүнэрэйнгээ саашанхи харгыгаа шэлэн олохо хэрэгтэнь ямаршье туһа хүргэдэггүй байһандань гайхамаар юм. Совхозой комсомолшуудые ударидагша Виктор Петров залуушуулые хүмүүжүүлхэ, сүлөө сагаа хүхюунээр үнгэргэхэ талаар хүдэлмэри үргэнөөр ябуулхаһаа байха комсомолойнгоо хамтын суглаа хаа яахан үнгэргэнэ. Тиихэдэ уран һайханай концерт эмхидхэхэ, ханын газетэ, шог ёгто хуудаһа гаргаха ажалынь үни унтаранхай. Иигэжэ сүлөө сагаа хаанашье үнгэргэхэ аргагүй залуушуулынь нютагайнгаа үбгэд, хүгшэдтэй хамта бурхан шажанай элдэб һайндэр, ёһолнуудта хабаадалсадаг болоо.

Хэрбээ энэ дутагдалаа усадхаха гэбэл, совхозой комсомолой организаци партийна эхин организациингаа хүтэлбэри доро фермэнүүдтэхи улаан булангуудаа дары һэргээжэ, һонирхолтой уулзалга, лекцинүүдые эмхидхэхэ бэлэй. Теэд мүнөө улаан булангуудынь орхигдожо, задагай зайдан зандаа байһаар.

Эндэ гансашье комсомолой организациие, тэрэнэй ударидагша В. Петровые зэмэлэлтэй бэшэ, мүн 40 коммунистһаа бүридэһэн партийна эхин организаци, тэрэнэй секретарь Ю. Колесниковые ба рабочкомой түрүүлэгшэ М. Багдуевые мартажа болохогүй.

Д. БАДМАЕВ.
Загарай.

МЕХАНИЗАТОРНУУДТА ТУҺАЛАГША

Сэлэнгын совхозой түрүү жолоошодой нэгэн Зинаида Жамбаловна Жамбалова автомашинада арбаад жэл хүдэлдэг. Хабарай тарилгын хүлгөөтэй сагта тэрэнэй түлишэ шэрэдэг машина совхозой 2-дохи отделениин тарялангай алишье захадань харагдадаг. Үдэр һүнигүй хүдэлгэгдэжэ ябаһан тракторнуудта саг соонь түлишэ асаржа, жолоошон З. Ж. Жамбалова механизаторнуудта ехэхэн туһа хүргэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: жолоошон З. Ж. Жамбалова.

Б. ГАДЬЯНОВАЙ фото.

ХОРИИН АЙМАГТА

ҺУНГАЛТЫН ХҮНДЭЛЭЛДЭ

Дээдэ-Үдын леспромхозой коллектив Соведүүдэй һунгалтын хүндэлэлдэ ажалай вахтада жагсаһан юм. Тиин эдэнэр май һарын түсэб амжалтатайгаар дүүргэбэ. Энэ һарын түрүүшын хахад соо доодо складта 1649 кубометр модон шэрэгдэжэ, 50 мянган түхэригэй товарна продукци худалдагдаа.

А. С. Лачинай хүтэлбэрилдэг бага комплексно бригада, модо шэрэлгэ дээрэ шофернууд В. Б. Раднабазаров, Б. И. Лоскутников ба бусад коллективэй дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ түрүүлнэ.

ПРАКТИКА ГАРАНА

Хүтэлбэрилхы кадрнуудые бэлдэдэг Буряадай хүдөө ажахын техникумэй агрономическа факультедэй хоёрдохи курсын һурагшад совхозуудай отделенинүүдтэ хабарай тарилгын харюусалгатай кампанида хабаадалсана. Практикын түрүүшын үдэрнүүдһээ эхилжэ, һурагшад-механизаторнууд халаанай трактористнууд ба сеялкэшэдээр хүдэлжэ захалаа. Тиихэдээ Г. К. Иванов, И. А. Дульянников, И. М. Войков, В. М. Новолодский, Г. А. Сафаров, В. И. Романов, М. К. Шомоев ба бусад үдэрэйнгөө даабаринуудые 102—199 процент дүүргэнэ. Ажалайнь шанар һайн сэгнэлтэдэ хүртэнэ.

Һурагшад хүдөөгэй тарятшадай дунда нийтэ политическэ хүдэлмэри үнгэргэнэ. Хараалагдаһан түсэбэй ёһоор, механизаторнуудай дунда хөөрэлдөөнүүд үнгэргэгдэнэ, «Ажалай алдар солын календарь», «Тарилгын хүдэлмэринүүд», «Хэн мүнөөдэр түрүүлнэб», мүн «Сахилгаан» газетэ гаргагдана. Үдэрэй туршада хүдэлмэриин дүнгүүд үдэшэ бүхэндэ согсологдожо, уран гоёор шэмэглэгдэһэн хуудаһан дээрэ бэшэгдэнэ.

— Колхозууд, совхозуудай дунда звеногой хүтэлбэрилэгшэд хүдэлмэри эмхидхэлгэдэ, үйлэдбэриин технологидо, техникэ, хүдэлмэришэдэй хүсэ зүбөөр ашаглалгада, нийтэ политическэ хүдэлмэри табилгада, материальна урмашуулгануудай нүлөөлхы хүсэндэ, мүрысөө эмхидхэлгэдэ тон ехэ анхаралаа хандуулдаг байгаа, — гээд һуралсалай практика хүтэлбэрилэгшэ А. Шаглаев хөөрэнэ.

ТҮЙМЭР САРАГДАБА

Модо бэлэдхэгшэдэй Нарин гэжэ һууринһаа (Хандагайн леспромхоз) холо бэшэхэнэ түймэр гараһан байгаа. Энэ аймшагтай аюулые ойн эдир нүхэд — Наранай найман жэлэй һургуулиин һурагшад Юра Филиппов, Толя Шильников, Гоша Холмогоров, Хандагайн дунда һургуулиин һурагша Саша Данилов эгээн түрүүлэн обёороо. Тэдэнэр түймэрэй гараһан газарта яаралтай гүйлдэжэ ошоо.

Һурагшад багшанарайнгаа, аха нүхэдэйнгөө заабаринуудые зүбөөр хэрэглэн, бүхы оролдолгоёо гаргажа, түймэрэй һүжэржэ, ехэ болоогүй байтар саража шадаа.

Үдын лесхозой албанай захиргаан байгаалиин эдир нүхэдтэ халуун зүрхэнэй баясхалан хүргөө.

ЭМХИДХЭЛЭЙ КОНФЕРЕНЦИ

Номдо дуратайшуулай аймагай бүлгэмэй эмхидхэлэй конференци үнгэргэгдэбэ.

«Творческо хэрэг — хамтын хэрэг» гэһэн элидхэлые аймагай нэгэдэмэл библиотекын директор Р. А. Лисова хэһэн байна.

КПСС-эй райкомой пропагандын ба агитациин таһагай даагша Д. Т. Арсаланов бүлгэмэй гэшүүд, тэдэнэрэй уялга ба эрхэнүүд, гурим, бүлгэмэй хүтэлбэрилхы органууд тухай сугларагшадта мэдээсээ.

Конференци дээрэ бүлгэмэй правлениин, шалгалтын комиссиин һунгалтанууд болоо.

Бүлгэмэй правлениин түрүүлэгшээр аймагай нэгэдэмэл библиотекын директор Р. А. Лисова һунгагдаа.

Б. ЛАИДАПОВ.

СОВЕТ ОРОН ШЭНЭ ҺОНИН

МЕДОЙ ХАҺА

ДУШАНБЕ. (ТАСС-ай корр. М. Маджидов). Вахшиин голой бахчева ургамалнуудай таригдаһан газарта дыни эдеэшээ. Таряашад энээниие хуряажа эхилбэ. Курган-Тюбинскэ, Шаартузска районуудай тарялан дээрэ ургуулагдаһан түрүүшын центнер медтой үрэ жэмэс колхозой дэлгүүрнүүдтэ эльгээгдээ. Таджикистанда 5 мянган гектарта бахчын ургамалнууд эдеэшэжэ байна. Республикын таряашад 40 мянга гаран тонно иимэ ургамал гүрэндэ тушааха уялга абаһан байна. Эдэнэй зарим хубинь холын Хойто зүгэй, Алас-Дурнын хото городуудай, һуурин тосхонуудай хүн зондо эльгээгдэхэ.

БАМ-да ШЭНЭ ХОТО МҮНДЭЛНЭ

УРГАЛ. (Хабаровска хизаар). (ТАСС-ай корр. М. Ханух). БАМ-ай зүүн участогтахи ерээдүйн хотын табан дабхар түрүүшын байшан гэрэй һуури табигдаба. Байгал-Амарай түмэр зам дээрэхи эгээл ехэ Ургал станцида барилгашадай 50 бүлэ шэнэ байра толлохо юм.

ХУБИИНГАА ЖЭШЭЭГЭЭР

ТБИЛИСИ. (ТАСС-ай корр. Р. Мегрелишвили). Тбилисиин ээрэлгэ-нэхэлгын комбинадай залуу хүдэлмэришэн Темали Бекаури хоёр табан жэлэй түсэб дүүргэбэ. Долоон жэл соо комбинадта хүдэлхэдөө, мэргэжэлээ һайнаар шудалжа, ажал хэрэгээ бушуу түргөөр хэдэг болоо. Таһарһан утаһа холбохын тула түрүү хүдэлмэрилэгшэ нормын ёһоор 11 секундын орондо ойройдоол 3 секунда гаргашалдаг юм. Т. Бекаури мэргэжэлдээ 20 басагадые һургаһан байна.

СҮҮДХЭ СОО 400 МЯНГАН ТОННО

ТЮМЕНЬ. (ТАСС-ай корр. П. Рябов). Түлишэ олзоборилон абадаг Главтюменнефтегазай сүүдхын тоосоонууд соо 400 мянган тонно гэһэн тоо түрүүшынхеэ бии болобо. Тюменскэ областиин хойто хубидахи хэбтэшэдэ сүүдхэ соо иимэ ехэ продукци түрүүшынхеэ абтаа. Энэнь болзорһоо нилээд урид туйлагдаһан байна. Түсэбтэ табан жэлэй түгэсхэхы жэлэй эхинһээ хойшо Баруун Сибириин нефтьшэд 60 миллион шахуу тонно «хара алта» үйлэдбэрилэн гаргаба. Энээнэй 700 мянга гаран тоннонь түсэбһөө гадуур абтаа.

ҺУРАГШАДАЙ АМАРАЛТА

РИГЭ. (ТАСС-ай корр. В. Семенов). Латвиин һурагшадай ажал хэрэгүүдые эрхилдэг штабуудай эмхидхэһэн отрядууд республикын колхоз, совхозуудта, хото городуудай саад болон парконууд соо ажаллажа байна. Иимэ штабууд комсомолой бүхы райкомуудай, горкомуудай дэргэдэ, һургуулинуудай олонхидтонь хүдэлмэрилнэ.

Штабуудай эмхидхэһэн отрядуудта хүдэлхэ гээшэ һурагшадай эдэбхитэй һайн амаралтын шухала нүхэсэлнүүдэй нэгэниинь болоно. Зунай амаралтын үедэ эдээнһээ гадна, 500 пионерэй лагерь хүдэлхэ юм. Эдэнэй зариманнинь тусхай шэглэлтэй: эдир технигүүдэй, биологуудай, спортсменүүдэй. Хото городто үлэһэн үхибүүдтэ пионерэй лагерьнууд эмхидхэгдээ. Үхибүүд Латви болон аха дүү бусад республиканууудаар аяншалга хэхэ байна.

АРАДАЙ АЯЛГА ХҮГЖЭМЭЙ ҺАЙНДЭР

КЫЗЫЛ. (ТАСС-ай корр. В. Жиляков). Тувын АССР-эй хэлэ бэшэгэй, литературын, түүхын эрдэм-шэнжэлэлгын институдай эмхидхэһэн арадай дуушадай, хүгжэмшэдэй республиканска слет Тувын ниислэл хотодо нээгдэбэ. Үеын үедэ дамжуулагдаһан эртэ урда сагай дуунууд, аялга хүгжэмүүд эндэ соностохо байна.

Хүгжэмэй аман зохёол шэнжэлдэг мэргэжэлтэд арадай аялга хүгжэмүүдые миндаһан дээрэ бэшэжэ абаха, ното буулгаха юм. Энээгээр тува арадай дуунуудай суглуулбари бэлдэхэ. Тэрэ нютагай номой хэблэлээр [illegible]лагдан гаргагдаха.

МЯХАНАЙ ФАБРИКА

КУЙБЫШЕВ. (ТАСС-ай корр.). Куйбышевска облас[тиин] Приволжско район[ой] «Солнечный» совхоздо [мя]... үсхэбэрилхэ бүлэг барилга эхилбэ. Жэлдээ эндэ 4 мянга гаран тонно үхэрэй мяхан үйлэдбэрилэгдэн абтаха байна. Дүтэ шадарай ажахынуудһаа 10 мянган эрэ [ху]руу эндэ асарагдажа, шахан таргалуулагдаха юм. Спе[циал]... уһалуурин түхеэрэлгэ... дээр уһалагдадаг газар... рэһээ абтаһан тэжээл... үхэр мал хангагдаха.

Бүлэг барилга — һайнаар ... оньһожоруулагдаһан, ав[то]... мадаар хангагдаһан предприяти мүн.

Промышленна үндэһэн ... ри дээрэ мяха үйлэдбэр... — область дотор мал ажах[ы]... хэбэрилгын гол шэглэл ... но. Һүүлэй үедэ эндэ Тол[ь]... яттиин шубуунай фабрика... түрүүшын ээлжээн ашаглал[гада] оруулагдаа. Энэнь жэл[дээ] 1 миллион бройлер ... бараа дэгжээхэ аргатай. Ти[ихэ]дэ жэлэй турша соо 100 мянган гахай үсхэбэри... проектэ хүсэтэй Алеше... скэ шахан таргалуулгын ... лэг барилга дүүргэгдээ.

АРАДАЙ КАНДИДАДУУД

АЖАЛААРАА АЛДАРШАА

АРБА гаран жэл соо хо-
н һүрэг харуулжа ябаха
, социалис мүрысөөн-
ходоо шалгаржа, нютаг
аа алдаршан, хүндэтэй
оһон суута хонишон Ег-
Цыбикович Бадмаев ай-
Соведэй депутатта
дидадаар дэбжүүлэгдэ-
дашарамда тэрэ нү-
тухай өөрыгөө һанал
олнуудые бидэнэй дура-
хүрэнэ.
а хадаа нёдондо зунай
а халуун болоһо байха
й, Доодо-Ивалгын
ленин кенторын гэш-
р дээрэ гэрэй һүүдэртэ
байгаабди. Тарилга
ха дүүрэнхэй, үбһэндэ
оо саг үшөө эртэ байба.
эһээ хүн зон бараг сү-
хэбэртэй.
нгнэ байтар гэнтэ гэ-
булангай саванһаа үб-
н дээрээ орден, медаль
руулһан, шамбай шанга
н хүн гаража ерээ. Ха-
гэһээмни Ивалгын гол-
алдартай суутай болоһон
эй хонишон Егнин Цы-
вич Бадмаев маанадые
дэшэлжэ байба. Ажал
рэнь юрын хүдэлмэриин хубсаһаар ябахыень хаража дадашаһан аад, мүнөө шэб шэнэ хара костюм, сагаан самса үмдэжэ, галстук зүүнхэй, энгэр дээрээ Ленинэй орден, ВДНХ-гай алтан медаль яларуулан ябахыень бидэнэр бултадаа тэрэниие һайхашаан харанабди.

— Зай нүхэр, таамнай нигэжэ бэеэ зэһэнхэй, холо зорибо гүт? — гээд, асуухада урин илдамаар урдаһаамни хараад нигэжэ хэлээ:

— Хони малаа хаяад, холо хаана ошохо юм бэ. Юрэдөөл хонишод гэшүүнэй гэр энэ үедэ хүхэ ногоон дээрэ хурьгада тоно болгожо тушаагаад, хонидоо хайшалжа, нооһыень абаад, одоошье ойро зуура сүлөө һамбаа олодог гэжэ һанагшаб. Зүгөөр хүхижэ, сэнгэжэ ябана бэшэб. Харин Улаан-Үдэ хонишодой сугларганда ошохомни. Тэндэ ерэхэ жэлэй зорилго, социалис уялга тухай хөөрэлдэхэ бологдохо юм бэзэ, — гэбэ.

Зүгөөр Егнин Бадмаев анха түрүүшынхеэ нигэжэ ябаа бэшэ, харин жэл бүри хонишодой хуралдаанда ошожо, үндэр ехэ уялга абаад, тэрэнээ бодото дээрэнь бэелүүлхын түлөө аһан шадалаараа ажаллаадаг хүн. 1974 ондо зуун хониһоо 116 хурьга абажа томо болгоһон, хонин бүриһөө 5,6 кг нооһо тушааһан байгаа.

Тиин энэ жэлдэшье Ивалгын ОПХ-гай хонишодой зуун хониһоо 105 хурьга абаха гэһэн уялгатай байхадань, ахалагша хонишон Егнин Цыбикович мүнөө зуун хониһоо 108 хурьга абаад, томо болгоно байна. Мүн нёдондо-ноойхиһоо бага бэшэ нооһо хайшална гэжэ найдаса үгэнхэй. Нигэжэ лэ жэлһээ жэлдэ олон тул абадаг, зарим жэлдэ 140-дэ хүрэтэршье ушар баримтанууд бии. Тиихэдэ хонин бүриһөө 6,5 килограмм хүрэтэр нооһо хайшалжа абадаг...

Хэнэйшье мэдэһээр энэмнайл оролдолгын аша үрэ болоно ааб даа. Бадмаевтан гэр бүлөөрөө хонин һүрэг даажа абанхай. Егнинэй һамган Бимба Нимаевна мүн лэ олон жэлдэ хониной хойноһоо дахажа, мүнөө яһала бэрхэ хонишон болоо.

Мүнөө байдаг газарынь Ухаа-Толгой гэжэ нэрэтэй юм. Тэндэ һалуурингүй байхаһаа бэшэ, харин хонидоо адуулха бэлшээриин талаар гомдол юрэ байхагүй. Гансал харуулхаһа, саг соонь ундалуулха хэрэгтэй байна ха юм. Энэ талаар Егнин Цыбикович олон жэл соо оншыень олоной шадамар бэрхэ хонишон.

Тэбхэр нэгэ жэлэй саада тээ, мүн лэ зунай эхиндэ СССР Союзай Верховно Соведэй һунгалта болоһониие хэншье мартаагүй байха ёһотой. Тэрэ үедэ депутатда кандидатаар дэбжүүлэгдэһэн Сэлэнгын аймагай Ноёхон нютагай бэрхэ хонишон Жамбал Санжиев һунгалтадаа уулзахаяа Ивалга ерэһэн юм. Тэндэ мэдээжэ хонишод Санжиев Бадмаев хоёр халуун нюураараа харалсажа, өөһэдынгөө ажал хэрэгүүд тухай үнэн зүрхэнһөө хөөрэлдэжэ, һанаа сэдьхэлээ ханаад тараа бэлэй. Тиихэ сагта Егнин Бадмаев өөрынгөө досоо хадагалжа ябаһан һанал бодолнууд тухайгаа нигэжэ хэлэһэн юм: «Манай нютагта хонин үдхэхэ тааруу зохид байра байдалтай комплекс шэнээр барижа эхилхэнь. Тэндэ 2500 толгой хонинд байха юм. Хүшэр хүндэ ажал хуу барандаа оньһон аргаар хэгдэхэ, нарай хурьгадые электрын элшэ гэрэлээр шаража тэнжээхэ гэхэ зэргын эрдэм ухаанай бүхы туйлалтые хэрэглэхэ юм гэлсэгшэ, мүн баһа хониной нооһо хайшалха пункт бии байха. Иимэ шэнэ фермын бүтэхэдэ, би тэндэ хүдэлхэ дуратай байнаб. Гэхэ зуура минии пенсидэ гараха сагни ойртожо ябаа юм. Тэнэг шадалтай байһан сагтаа улад зондо зол жаргал олгоһон Коммунис партиингаа, Совет засагайнгаа ашаень харюулха гэжэ оролдохоб».

Егнин Цыбикович иимэ һайн һайхан сэдьхэлтэй хүтэлэгдэн ябана. Мүн саашадааше ажаллахаар эрид шиндэнхэй.

Хонишоной харюусалгата ажалай хажуугаар аймагай Соведэй депутадай хүндэтэ үүргые үнэн шударгы дүүргэжэ ябахыень нүхэр Бадмаевта халуунаар хүсэнэбди.

Вас. ГАЛДАНОВ.
Улаан-Үдын аймаг,
Доодо-Ивалга.

АРАДАЙ КАНДИДАДУУД

АНГУУША БАСАГАН

Нестер Гаврилович Осипов Хойто-Байгалай аймагай түрүү ангуушадай нэгэн юм.

Бүхы наһан соогоо ой тайга гаталһан, хада уула дабаһан Нестер Гаврилович агнуурые хүндэ хүшэр, эрэ хүнэйл ехэ ажал гэжэ тоолодог. Иимэһээл 10 класс дүүргэһэн ангуушан болохо гэһэн Нина басагандаа:

— Ангуушан болохом гэжэ бу хэлэнэ гээшэбши, басагамни, хото городто һурахаяа ябыш, — гэдэг һэн.

Харин Нина басаганиинь иимэшье хүнгэнөөр үгэдэнь орохоор бэшэ байшаба. Ангуушан болохом гэжэ үни шиидэһэн Нина зориһоноо бэелүүлжэ ядаа һэн.

Тиигэжэ зургаан жэлэй урда тээ 18 наһатай залуу басаган ангуушан болоо юм. Анха түрүүн агнуурида гараһан үбэлынь ехэ саһатай, хүйтэн байшоо. Хатуу зоригтой, урагшаа һанаатай басаганда тэрэ һаад хээгүй. Нина зоригтойгоор агнажа эхилээ бэлэй.

Агнууриинь газар нэгэ захаһаань нүгөө захадаа хүрэтэр 100 километр болодог. Тэндэнь ангуушадай амарха, хонохо 14 гэрхэн бии. Бүһэдэ хүрэмэ саһа оймон, эгсэ шулуун байсануудые абиран ябажа, ой тайга соохи гэрнүүдтэ гансаараа хоножо, Нина басаганай агнууриингаа газарые тойрожо ерэтэр арбаад хоног үнгэрэгшэ һэн.

Түрүүшын жэлэй агнууриин хэды хүндэшье байгаа һаань, Нина эсэгэтэеэ хамта 42 булга баряа. Тэрэ гэһээр залуу басаган жэлһээ жэл бүри эсэгэтэеэ агнуурида гарана. Мүнөө дүй дүршэл ехэтэй, эрхим ангуушан болонхой. Зарим жэлдэ эсэгэ басаган хоёр 70 хүрэтэр булга баридаг.

Нина Нестеревна ан бариха даабаряа жэл бүри дүүргэдэг. Жэшээлхэдэ, нэгэ ангуушан жэлдээ 15 булга бариха түсэбтэй юм. Эхэнэр ангуушанай түсэб 12 булган. Харин тиихэдэ Нина жэл бүри 17—20 булга тушаадаг. Н. Н. Осипова гүрэндэ ангай арһа тушааха табан жэлэйгээ түсэб дүрбэн жэлэй туршада дүүргэээ.

Аймагай суута ангууша басаган ганса өөрынгөө ажал хээд байдаггүй. Тэрэ олониитын хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаадана. 1971 ондо Нина Нестеревна Нижнеангарскын поселково Соведэй депутадаар, 1973 ондо Хойто-Байгалай аймагай Соведэй депутадаар һунгагдаа һэн. Тэрэ аймагай Соведэй залуушуулай дунда хүдэлмэри ябуулха саг үргэлжын комиссиин уялга эрхим һайнаар дүүргэнэ.

Мүнөө болохоёо байгаа һунгалтын урда тээхи суглаан дээрэ Хойто-Байгалай «Коопзверопромхозой» коллектив Нина Нестеревна Осиповае аймагай Соведэй депутадта кандидадаар дахинаа дэбжүүлээ. Н. Н. Осиповатай хамта хүдэлдэг нүхэдэйнгөө этигэл найдабари эрхим һайнаар харюулхань найдамтай.

Ц. СУБАНОВ.

ВОЛГО МҮРЭНЭЙ ЭХИНДЭ

АРАДАЙ МҮНХЭ ДУРАСХААЛ

Загарайн аймагай эбэр Тарбагатай гэжэ үсөөхэн айлнуудтай тосхон. 1941 оной июлиин дааха халуун үдэрнүүдэй нэгэн һэн. Би һаяхан 15-тай болоод ябааб. Тэрэ үдэр үеынгөө эрхим һайн нүхэр Чимитнамжилтала колхозойнгоо хашан борогшоноор түлеэндэ ошоһоноо мүнөө болотор һанагшаб. Хохюур хуурай модо унагаагаад, хэдэн газараар тайраад, үргэхэдэ үхэрэй үзүүрэйнь нарин тайрадаһануудыень хүсэжэ хуураар хэрэгхэжэ тэргэ дээрэ гаргаха, түлеэ ехэтэй үзүүрэйнь бүдүүн бүдүүн тайрадаһануудые тэргэдээ ашаалаабди. Һөөн гэдэргээтэй халуун үдэр бүдүүн хохюур түлеэ асарһыемнай хараад эсэгэмни сэдьхэлээ ехэтэ ханажа: «Эрэшүүл боложо ябана гээшэт. Гэр соогоо эрэ хүниие орхижо дайнда мордохомни ха юм даа», — гээ һэн.

Тэрэ үдэр минии эсэгэ Дагба Дашиевич Дандаровта, мүн баһа, колхозой центрэй 5 хүнүүдтэ дуудалгын саархан ерэһэн байгаа. Эсэгынгээ шарайн һанаата болоһон, барагар байһые мартагшагүйб. Тэрэ үедэ МТФ-е даагша, колхозой түрүүлэгшэ Т. Т. Тугутовай орлогшо байһан хадаа, эсэгэмни даажа байһан тушаалайнгаа хэрэг саарһануудые илгажа, эмхилжэ, шэдэжэ, хуушан жаахан шоотооро тоо дүнгыень гаргаан бэшэжэ, тэмдэглэжэ байгаа.

Тэрэ үдэшэндөө эсэгэдээ хүнэһэ хэхэеэ үмсынгөө хэдыхэн хонидой нэгыень мяхан болгобобди. Хүшэр дайнай фронтдо эсэгыемни үдэшэхээ сугларһан нютагай аха заха нүхэдэй дунда эхин түрүүшын буряад багшанарай нэгэн Сампил Шагдаров, олондо хүндэтэй Ендон Вампилов болон бусад байлсаа һэн. Хүнүүд абяа аниргүй, хатуу хүндэ һанаан бодолдо абтанхай. Хэжэнгын һургуулида багша байдаг аад, зунай амаралтада нютагаа нүхэртэеэ ерээд байһан манай түрэл Цыбан Токтохоев анханайнгаа үндэр дуутай хөөрүү хөөрдэм зангаараа тэрэ үдэшын уруу дуруухан байдалые хубилгахаяа, хүнэй сэдьхэл зориг үргэхэеэ оролдоо һэн.

Мяханай шанагдаад байхада шэлтэй архи аялгалжа аха заха зонһоо эхилжэ жаахан жаахананаар бариба.

— Харшан муухай Гитлерэй түргөөр дарагдахын, хосоронгоо хосорхын түлөө... Зай, олон сэрэгшэдээрээ түргөөр лэ дайсадаа даража, даагаяа һүүлдэжэ ерэхэтнай болтогой! — гэжэ үдэшэлгын тэрэ хүндага уугшад буряад арадайнгаа ёһо гуримаар юрөөгөө һэн.

Хойто үглөөгүүрнь колхозойнгоо үндэр борогшониие тэргэлээд, орооһоёо ашаад, эсэтэеэ Тарбагатайн зуһаланһаа баруулжаа мордобобди.

Манай колхозой түбтэ мүн баһа повесткэ абаһан табан нүхэдөөрөө хамтаржа, ойрохон байдаг, узкоколейкэ хүрэбэбди. Новоильинск станци хүрэтэр модо шэрэдэг «кукушка» паровозтой поездые үни удаан хүлеэбэбди. Хонгёо нариихан дуутай поездмнай холоһоо ханхинаһаар харагдаба.

— Бусажа ерэтэрни айл аймагаараа һайн байгты, — гэһэн юм. Амгалан сагай бэшэ, аюулта дайнай үеын ой модо ашааһан налшагархан платформын сүлөө газарые бэдэржэ зургаалуулан һуубад. Жаахан поезд хүсэтэй шангаар угзаран хүдэлжэ, саашаа ябаа.

Уданшьегүй түрүүшынь бэшэг эсэгэһээмнай ерээ һэн. Захиралта газартаа байлажа, сэрэгэй һургуули хэжэ эхилээ һэн.

* * *

1942 оной январиин 10-да эшелониинь Эрхүүгэй областиин Мальтаһаа дайлалдажа байгаа сэрэгшэдээр хамтаруулагдахаяа баруун тээшээ ябаһан юм. Тэрэ эшелон соо Горхоной Доржо Золтоев, Чисаанын Дансаран Дондоков, Цокто-Хангилай Дашинима Раднаев, Үльдэргын Дамба Галсанов гэгшэд холын замда мордолсоо. Зүүн зүгэй гигант болохо Улаан-Үдын ПВЗ-гэй барилга дээрэ ажаллахаяа аха дүү Киргизиһээ ерэһэн Александров, холын Яхадай хүбүүн Постников ба бусад олон эшелоноор баруулжаа зориһон юм.

Арба найман хоног ябажа поездынь ошохо газартаа хүрэбэ. Январиин 31-дэ бэшэһэн бэшэг соогоо эсэгэмни Москва хотын баруун хойто оршондо наймадахи үдэрөө байнабди гэжэ бэшэбэ. Эшелониинь тэндээ найма хоноод, январиин 31-дэ баруун хойшоо шэглэбэ. Хойто үдэрынь, Старица гэжэ түмэр харгын станцида хүрэбэд. Поездһоо буугаад, ойрошог дайлалдажа байгаа сэрэгэй частьнуудта хубаагдажа, дайнай газар хүдар зорибод. Түрүүшынгээ һүниие Волго мүрэнэй эхиндэ Верхневолжскиин оршондохи жаахан деревнидэ үнгэргэбэд.

Үүрэй сайжа эхилхэдэ гүнзэгы саһан соогуур замаа үргэлжэлүүлбэд. Дайсад Москвада тулажа ерэшоо гэжэ мэдэжэ ябанад ха. Хоёр сүүдхэ ябаад хасуури, хуһан ойн захын деревнидэ унама эсэнхэй ерэжэ үнжэбэд.

Ахалагша лейтенант Секунов гэгшын мэдэлдэ орожо, тэндэ тогтохо зууураа һомо буу/ маскхалат, сана абабад ха. Тэндээ амаржа, бэеэ һэргэжэ, буу зэбсэгээ бэлдэбэ.

Харанхы боложо эхилхэдэнь 359-дэхи стрелково дивизиин тоодо орожо, саашалбад. Февралиин 3-най үдэр Калининска фронтын 30-дахи Армиин штабай 07 номерой захиралта сонсхогдожо, Соломино-Лебзино тээшэ добтолхо болобо. 30-дахи Армиин командалагшань Дмитрий Данилович Лелюшенко байһан юм.

Бүхы һүниндөө гүнзэгы саһа махабад. Дайсад дүтэхэн. Буутай дууһаа ходол газарай хүдэлжэ байһандал байба. Хүйтэн үүр хирааһаар Ажева гэжэ бишыхан горхоной үрдадаг Кошкино тосхондо сэрэгшэд дайшалхы позици абаба. Тэндэ яхад хүбүүн Постников, Дамба Галсанов, минии эсэгэ ба бусад олоороо дайгаа эхилхээр зэргэлжэ, саһан соо нүхэ бэлдэжэ хэбтэбэд.

Минии эсэгын ябааша тэрэ ротын урда хасуури модоор бүрхөөгдэһэн «Кутузовка» үндэрые эзэлэн, дайсадые бута сохихо дайшалхы даабари үгтэһэн юм. Тэрэ багтань тон иигэжэ тобойһон доболиг газар үгы байба. Тиимэһээ, хоротон дайсадта улаан сэрэгшэдые галаар угтажа сохиходонь яашагүй аятай байгаа. Харахада зохид тэрээхэн үндэрөө ябашье алдахагүй гэжэ фашистнар ехээл нэтэврүүгээр тулалдаба. «Кутузовка» ой болон тэрэнэй добуун газарууд «Роща смерти» гэжэ нэрлэгдэһэн юм», гэжэ Кувшиновска сельсоветэй түрүүлэгшэ нүхэр Т. Т. Лебедева бэшэнэ. Фашистнууд шэнэ хүсэ олоор асаржа, ехэ хүсэтэй айхабтар шанга тулалдаан эхилхэ нуурида һүреэтэйгээр үргэлжэлбэ... Тосхоной юуншье үлөөгүй, пешэнэй хоолойнууд ёдойлдожо харагдаа. Үүрэй сайха бүри миномедой болон артиллериин гал улам һүжэрбэ. Хүнүүд һайсахан шархатажа эхилбэ. Санитарнууд буугай гал доро тэдэнниие амилха сүлөөгүй, али болохоор гэдэргэнь гаргаба.

Фашистнар «Кутузовкые» тэрэ үдэртөө нара гаратар барижа байба. Түр зуура замхаһанай удаа дайн дахинаа эхилбэ. Бүришье ойрохонуур снарядууд тэһэржэ, һомон забдагүй эшхэрнэ. Эгээ энэ үедэ дайсадай һомон эсэгымни баруун мүр шархатуулаа. Ехэ хүндэ шарха байба. Дайнай түлэгһөө гэдэргэнь холодуулха гэжэ шархатаһан эсэгыемни носилка дээрэ хэбэд. Тэндэ ойро байһанаа һомоной эшхэрээн доро гүйжэ ерэһэн Постниковто: «Эдэгэхэгүйгөөр шархаташаба хэбэртэйб. Гэртэм дуулгаарайгты, шолмос дайсадаа үй бута сохигты...» — гэжэ эсэгэмни хэлээ. Постников нүхэрэй хуби заяан мүнөөшье мэдэгдэнэгүй.

Дайнай аалидаха үедэ эсэгымни хэлэһые дайшалхы нүхэдтөө дамжуулаа. Тэндэ байлсаһан Дамба Галсанов хүндөөр шархатаад табигдажа нютагаа бусахадаа дайнай энэ байдалые дамжуулжа хөөрэһэн байна. Энэ нүхэр мүнөө Яруунын аймагай түрэл «Коммунизм» колхоздоо энхэ мэндэ ажаһуудаг.

«Рядовой Дандаров Дагба Дашиевич, сэрэгэйнгээ тангаригта үнэн байгаад, шэн габьяа харуулжа, социалис Эхэ оронойнгоо түлөө ами наһаа үгэбэ», — гэжэ бэшээтэй сэрэгэй частиин командирай мэдээсэл абтаба.

* * *

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда шэн габьяатайгаар хабаадалсаһан, эсэгэтэймни нэгэ газарта, нэгэ частьда хамта дайлалдаһан Дамба Галсановай хөөрэһэнһөө, мүн 1942 оной февральда Ржев шадар болоһон дайнай материалнуудтай танилсаад, эсэгынгээ хаана оршодог нангин шарил могилада мүнхэ нойроор нойрсон байдагые бүрин мэдэбэб.

1971 оной ноябрьда би тэрэ газар нютаг ошожо, Старицада, Ржевта болон Торопецкэ хуушанай харгыгаар оршон байдаг деревнинүүдые үзэһэн, эсэгынгээ дайлалдаһан газарнуудые, эсэгынгээ, алуулһан сэрэгшэдэй шарилые нютагаархидайнгаа зүгһөө хүндэтэ ёһоор ёһолһон байнаб.

Дайнай һүүлдэ энэ багта ажаһуугшад дайнда унагшадай хүүрнүүдые Погорелкэдэ асаржа Братска могила болгожо нэгэдүүлээ. Мүн миниишье эсэгын хүүрые энэ деревниин дэргэдэ асаржа, хоёрдохиёо хүдөөлүүлһэн байна.

Волго мүрэнэй эхин багай газар дайдые сүлөөлхэ тэрэ дайнда олон тоото сибирягууд, забайкальцууд, тэдэнэй дунда буряад арадаймнай олон хүбүүд шэн габьяа харуулжа унаһан юм.

Д. ДАГБАЕВ.

ЁЛШОД—ХҮДӨӨГЭЙ АЖАЛШАДТА

ЫН ОТАРАНУУДТА

жам һайхан зунай саг
а ерэбэ даа.
зэл иимэ үедэ ажахы-
ай поли, сабшалан дээрэ
тор, машинануудай хүн-
н замханагүй. Нуга
алан уһалалга түлэг
а. Тиихэдэ хонишод,
ад шэнэ зүлгэ ногоон
малаа таргалуулха, һү
дээшэлүүлхэ гэжэ
доно. Холын бэлшээри-
э малшад нүүжэ эхи-
й. Тиимэл һэн хойнонь
шад, хонишод, малша-
ажаһуудалай, худалдаа
анай, соёл культурын
р хангалга ехэ удха
тай байна.
ёл культурын талаар
шад, малшадые хангал-
хэр ябажа байһан тухай
аймагай соёл культу-
хүдэлмэрилэгшэд бидэн-
дээсэһэн байна. Тэдэ
элнүүдыень уншагша-
нхаралда табинабди.

Энэнь һайн ха юм. Юуб гэхэдэ, иимэ кампанинуудай үедэ гансал клуб, соёлой байшангай хүдэлмэрилэгшэдтэ угаа хүшэр болоно ха юм.

Аймагай соёлой ордонгой дэргэдэхи агитбригада һаяхан Загарай, Петровск-Забайкальск ошожо, концертнүүдые табяа. Һаяхан бидэнэр Бэшүүр тосхон ошожо, концерт харуулжа ерэбэбди.

А. СЕЧЕВА,
Мухар-Шэбэрэй аймгүйсэдкомой культурын таһагай инспектор.

ЫН ХАРГЫНУУДААР

най Мухар-Шэбэрэй ай-
соёлшодой урда ха-
алгатай зорилго табиг-
. Хабар, зунай үедэ
шад, луговодууд, мал-
соёл культурын та-
шадаал һаа, һайнаар
ха гэжэ бидэнэр оролдо-

өө аймаг доторнай
автоклуб хүдэлнэ.
лубай ажал хүдэлмэ-
ай уншагшадта яһала
э ааб даа. Энээнэйл
манай соёлшод холын
гүүртэнүүдтэ ошожо.
т табина, хөөрэлдөө
энэ, социалис мүры-
дүнгүүдые гаргана,
дүй дүршэл сог-
. Жэшээлхэдэ, Түг-
хүдөөгэй соёлой бай-
й дэргэдэхи автоклу-
(директорынь Р. А.
) хүдэлмэрилэгшэд
й тарилгын үедэ поле-
ануудта ошожо, ни-
олон концерт табиһан,
газетэнүүдые гарга-
улаан булангуудые тү-
н байха юм. Тэдэнэр
ше энээгээр ажалаа
лаагүй, түрүү дүй
элэй хуудаһа гаргаһан,
лис мүрысөөнэй дүн-
е согсолжо, хэнэй тү-
э ябаһан мэдээсэлнүү-
о дахин хэһэн байна.
хэдэ Людмила Жого-
даадаг автоклубайхид
«Путь Ленина»,
Ленина», «Комму-
колхозуудай полевой
д, хониной отаранууд,
гүүртэнүүд дээгүүр
ерэбэ. Тэдэнэр зур-
концерт табяа, нүүдэл
текэнүүдэй номуудые
, ханын газетэнүү-
ргаа, хөөрэлдөөнүүдые
ө.
Петр Бельскиин даа-
автоклуб Суулгын
ард», «Забайкалец»
удай таряашадта ошо-
.
ар дотор мүнөө үедэ
агитбригада хүдэлнэ.
хирэ-хирэ болоод лэ
ууудай отделенидэ
, концертнүүдые таби-
н хабарай тарилгын,
таряа хуряалгын, үбэл-
үенүүдтэ хүдөөгэй
дай, соёлой байшан-
дэргэдэ агитбригада
эмхидхэгдэдэг юм.

ЗЭДЫН ГОЛООР...

Манай аймагай соёлой арбан гурбан байшангай хүдэлмэрилэгшэд, библиотекарьнүүд хабарай тарилгын үедэ нилээд һайнаар хүдэлжэ гараа гэхэдэ, алдуу болохогүй.

Доодо-Ториин соёлой байшангай ажал хүдэлмэри тухай һураг суу холуур таранхай. Энэ соёлой байшангые М. Г. Ахмадулин хори гаран жэлэй туршада хүтэлбэрилжэ байна. Энэ соёлой байшангай дэргэдэхи автоклуб Ториин совхозой отара, гүүртэнүүдтэ тусхай графигай ёһоор ошоно.

Агитбригадын гэшүүд хүн зондо концертнүүдые харуулхаһаа гадна, арадай ёһо заншалнуудые шэнэ гуримаар олоной дунда нэбтэрүүлхэ хэрэгтэ ехэ анхарал хандуулна. Үхибүүнэй түрэһэн үдэрые, хүбүүдые сэрэгтэ үдэшэлгые шэнэ ёһоор үнгэргэдэг болонхой.

Мүнөө үедэ аймагай соёлой байшангуудай дэргэдэхи агитбригаданууд парада хоёр дахин четвергын үдэр малшад, хонишодто ошоно. Жэшээлхэдэ, Гэгээтын соёлой байшангай (директорынь Н. Ранжуров) дэргэдэхи автоклуб Мария Бадмацыреновагай хүтэлбэри доро таряашад, малшадые комплексно аргаар хангана. Эдэнэр нүүдэл библиотекэнүүдые олоор эмхидхэнхэй юм.

Библиотекарьнүүднай мүнөө үедэ сүлөөгүй. Юуб гэхэдэ, зунай бэлшээридэ гараһан малшадта абаашагдаха нүүдэл библиотекэ, журналнуудые бэлдэжэ байна. Жэшээлхэдэ, Петропавловкын хүдөөгэй библиотекын хүдэлмэрилэгшэд XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой отара, гүүртэнүүдтэ нүүдэл библиотекэнүүдые тараанхай.

Манай культурын таһагайхид зунай үедэ соёл культурын талаар малшадые хангаха тусхай түсэб табяад байна. Энэ түсэбэй ёһоор холын бэлшээринүүдтэ улаан булангууд түхеэрэгдэжэ эхилээ. Соёлой байшангуудай дэргэдэхи автоклубууд һарадаа хоёр дахин малшадта ошожо байха юм.

Соёлой мэргэжэлтэдые һургаха хэрэгтэ ехэ анхарал хандуулагдана. 1974 ондо Хяагта хотодо Улаан-Үдын соёл гэгээрэлэй училищиин филиал нээгдээ һэн. Тэрэ филиалда һурахаар хорёод хүбүүд, басагад эльгээгдэнхэй. Тэдэнэр мүнөө амжалтатайгаар һуража байна.

Е. БРЫКОВА,
Зэдын аймгүйсэдкомой культурын таһагай инспектор.

МОСКВА. СССР-эй арадай ажахын туйлалтануудые харуулдаг выставкын нээмэл талмай дээрэ автомобильнуудта шагтагалагдадаг гэрнүүд, майхангууд, мотоортой онгосонууд, катернууд туристнууд болон амарагшадта тон тааруу зохид «Дон» гэжэ дача-амфибинууд табигдаа.

Эдэ буулгагдаһан дээрэхи зураг дээрэ туристнуудай катернууд харуулагдана. Зүүн гартань — «Дон» гэжэ дача-амфиби.

Доодо зураг дээрэнь — АП-1 түхэлэй универсальна авто-майхан. Хүнгэн автомобиляар амархаяа хүдөө гараһан хүн хонохо газараа бэлэхэнээр түхеэрхэ байна.

«Запорожец», «Москвич», «Жигули», «Победа», «Волга» гэхэ мэтэ хүнгэн машинануудай орой дээрэ иимэ майхангууд зохидоор тодхогдоно. 1—1,5 минутын турша соо машинын орой дээрэ унтаха салон бэлдэхээр.

ТАСС-ай фотохронико.

БАРИЛГАШАДАЙ АЛДАРТА АЖАЛ ХЭРЭГҮҮД

БУДАПЕШТ. Мүнөө Будапешт хото барилгын асари ехэ талмай болонхой. Гэр байрын шэнэ районууд урган бодоно.

Кебанья гэжэ райондо мүнөөнэй гэр байрын квартал баригдахаар хараалагдана. 24 гектар талмай дээрэ 1800 квартиратай олон дабхар байшан гэрнүүд баригдаха юм. Энэ жэлдэ 600 гаран бүлэ шэнэ байра голлохо байна.

Он жэлнүүдэй үнгэрхэ тудам имагтал Будапештын оршон тойронхи нютагууд бэшэ, харин тэрэнэй түбшье түхэл шарайгаа хубилгана. Мүнөө үедэ барилгашад хотын түбэй хубиие шэнэдхэн хубилгаха хэрэгтэ анхаралаа ехээр хандуулна. Тиихэдээ һэльбэн шэнэдхэгшэд Венгриин уран зураашадай, дархаруулай урдын хүшөөнүүдые тэрэ хэмдэнь үлөөнэ, ниислэл хотын үйлсэнүүдые, талмайнуудые, түбэй байшан гэрнүүдые гэрэлтүүлхэ оньһон түхеэрэлгэнүүдые шэнэлнэ.

ДЕКАБРИСТНУУДАЙ БУҺАЛГААНАЙ БОЛОҺООР 150 ЖЭЛЭЙ ОЙДО

2. ЭЖЫН ТҮРЭҺЭН ҮДЭР ҺЭН ДАА...

(БАРИМТАТА ОЧЕРК)

Прасковья Михайловнада иимэ үдэрнүүд үсөөн лэ дайралдадаг һэн даа. Бүхы үхибүүдынь: Николай, Александр, Михаил, Петр, Павел, Елена, Мария, Ольга эдеэнэй стол тойроод һууна. Сай ууна, хөөрэлдэнэ. Эсэгынгээ орондо бүлын толгой болоһон Николай бодолгото болонги. Александр бүришье һаа дуутай, шуутай. Бага Павел хүбүүншье һанаа амар даа.

Эхэнь үхибүүдээ нэгэ нэгээр хаража, сээжэ соогоо тэдэнээ магтажа һуугаа бэлэй. Дан ехээр магтахада, хүн гутадаг юм даа гээд эхэнь хэлэн һуугаа һэн. Тиин тэрэ үдэр тусгаар баяртай үдэр байгаа бшуу. Гурбан ехэ хүбүүдынь офицерэй зэргэтэй, үшөө дээшээ болохоёо хүлеэнхэй, залуу офицер Петр Кронштадтахи главна командирай адьютант болонхой...

1825 оной декабриин 13-да, Сенатска талмайдахи декабристнуудай буһалгаанай урда тээхэнэ боложо байһан хэрэг бэлэй. Эхэтээ, дүүнэртээ уулзажа, харалсажа, тараха байна гэжэ эсэгын хүбүүдэй шиидэһые, энээнһээ хойшо гурбан хүбүүдээ хэзээшье харахагүйб гээд тэрэ үдэр сэдьхэл дүүрэн байһан эхэнь хаанаһаа мэдэхэ бэлэй даа.

Михаил Бестужев 35 жэлэй үнгэрһэн хойно энэ уулзалга тухайдаа иигэжэ домоглоһон байдаг: «Гурбан басагад, үнинэй уулзаагүй байһан 5 хүбүүдэйнгээ дунда эжымнай баяртай һуугаа бэлэй. Бултыемнай нэгэ нэгээр энхэрэн харана... Албан хэрэг, байдал һуудал тухайдамнай нэгэ нэгээрнай асуухыень харахада, албан хэрэгээрээ хүбүүдни дээшээ гараха даа... гээд эжымнай сэдьхэлээ баясажа байгаа һэн».

«Минии түрмэнүүд» гэһэн очерк соогоо Михаил Бестужев нигэжэ нэмэнэ: «Хүндэ бодолдо эзэлэгдэһэн толгойгоо доошонь һанжуулаад, хулгай нюдөөрөө харалсан, эжынгээ энхэрһэн нюдэ харахадаа, миһэрһэн хэбэртэй боложо һуугаа бэлэйбди. Ямар ехэ зоболон урдань байгаа гээшэб!.. Сүүдхэшье болонгүй жаргалта зүүдэнниинь һүрөөтэй гашуудал болохо гэжэ эжымнай хаанаһаа мэдэхэ һэм даа».

Петропавловска хэрэмдэ декабрист-4 хүбүүдэйнь хаалтатай байхадань, эхыень бүри уулзуулдагшьегүй байгаа. Сүүдэй шиидхэбэриин гараһанһаа хойшо хахад жэлэй үнгэрһэн хойно Прасковья Михайловна хүбүүдтээ уулзаа бэлэй. Харанхы түрмэ соо байһан хүбүүдээ харахадань, юун һайн юумэн байхаб даа.

Хүбүүдэйнь саашанхи хуби заяан үшөө ехэ гашуудал асаралай. Александр хүбүүниинь Хойто Кавказдахи дайнда алуулаа. Петр хүбүүниинь мүн лэ эндэ шархатажа, больница ороод, наһа бараа. Николай Михаил хоёрынь Шэтэ, Петровско заводой түрмэнүүдтэ 14 жэлдэ һуугаа.

4 декабрист хүбүүдэй эхэ Прасковья Михайловна Нарвадахи үгытэй хүнэй бүлэһөө гараһан юм. Ямаршье һургуулида һураагүй, өөрынгөө нэрэ, обогшье хүсэд һайнаар бэшэжэ шададаггүй бэлэй. Хүндөөр шархатаһан артиллериин капитан 16 наһа хүсэд гүйсөөгүй басаганда даалгагдаа һэн. Хахад жэлэй туршада залуу басаган энэ хүниие гарһаа эдеэлүүлжэ байгаа. Тиигэ тиигэһээр эдэгээ. Удаан саг соо танил байхадаа, эдэ хоёрой харилсаан инаг дуран боложо дэлбэрэлэй. Түрүүшын хүбүүн Николай гараба. Баян (дворян) изагууртай офицер эдэгэхэдээ үгытэй айлай басага орхёогүй, гэр бүлэ болоһон байгаа. Прасковья Михайловна 5 хүбүү, гурбан басага гаргаа. Хорёод жэлдэ энэ айлайхи ан бун ажаһуугаа бэлэй. 1810 ондо А. Ф. Бестужевай наһа барахада, һамганиинь жаахан 7 хүүгэдтэй үлөө, ехэ хүбүүн Николайнь 19-тэй болоод байба.

Бүхы хүсэ шадалаа, ухаан бодолоо, үбгэнһөө абаһан һайн ёһо заншалаа бултыень Прасковья Михайловна үхи хүүгэдтээ зорюулһан юм. Зон нүхэдтэй ехэ гэрэй эзэн литература, искусствада дурладаг болоо бэлэй. Эхынгээ һайхан сэдьхэлэй түлөө үхибүүдынь бүхы наһаараа ехээр хүндэлдэг, дуратай байдаг һэн. Бестужевтанай бүлын дүтын нүхэд, танилнуудынь Прасковья Михайловнае мүн лэ ехээр хүндэлдэг бэлэй.

Бестужевтанай эхэдээ, бэе бэедээ бэшэлсэһэн бэшэгүүдтэй танилсахадаа, эдэнэрэй ажабайдалда эхэнь ямар ехэ һуури эзэлдэг байгааб, томо болоһон үхибүүдынь эхэдээ али тухай дуратай байгааб гэжэ ойлгогдоно.

1839 ондо Николай, Михаил Бестужевууд Селенгинскдэ һууха болобо. Тиихэдэл түрэлхидтээ бэшэг бэшэлсэхэ эрхэтэй болоо һэн. «Хайрата эжымнай... 14 жэлэй үнгэрһэн хойно түрүүшынхеэ өөрынгөө гараар түрүүн лэ дайралдаһан хэлхеэнэй зургаанһаа Тандаа мэндээ хүргэхэеэ яарабалби», — гэжэ Николай бэшэһэн байна. «Хүнөөр дамжуулангүй, сэхэ өөрөө Тантай хөөрэлдэхэеэ ятараа хүлеэжэ ядадаг байгаа гээшэбиб», — гээд Михаил хүбүүниинь эхэдээ бэшэһэн байдаг.

1840 оной октябриин 28-да Николай Бестужев Селенгинскһээ эхэдээ ехэ дулаахан бэшэг эльгээнэ: «Эжымнай түрэһэн үдэр ерэбэ... Түрэһэн үдэрөөрнь амаршалаад, олон жэлдэ жаргалтай ябахыень хүсэе, Эндэ байһан бидэнэр һайн байжа, эжынгээ һанаа үнөө зобоохогүй гэжэ оролдохобди, эжы, Тандаа хэрмэнэй арһа эльгээнэбди. Энэ арһан Танние дулаасуулжа, маанадые һануулжа байг. Сибириин гуримаар зүйлгөөбди. Гарыетнай оло дахин тааланабди, Танай үреэл хүлеэнэбди».

Эжынгээ байдал хүнгэн болгохын тулада хүбүүдынь Селенгинск еруулхэ гэжэ оролдодог бэлэй. 70 наһа хүрэжэ ябахадаа эхэнь һүүлшынгээ жэлнүүдые хүбүүдтэеэ сугтаа үнгэргэхэ юм байна гэжэ бодобо. Һайн дураараа сүлэлгэдэ ябаха гэһэн хүсэлыень элдэб эсын шалтаг дурдаад, хэдэн жэл удаагаар хойшолуулдаг байба. Иимэ зүбшөөлэй абтаад байхадань, аха дүүнэр Селенгинскдээ уттамжын ехэ бэлэдхэл хэһэн юм. Эхэнь ямар ехээр забдаа гэхэбибди. Михаил Бестужев энээн тухайда гомдолтойгоор иигэжэ домоглоһон байдаг: «Эхэмнай, дүү басагаднай холын замда бэлдэжэ эхилээ һэн ха... Харгыдаа абажа ябахын аргагүй юумээ дууһан худалдаа, шэнэ газарта хэрэгтэй болохо зүйлнүүдые худалдажа абаа. Эдэ бүгэдээ Селенгинск эльгээгээ һэн. Удангүй өөһэдөө Москва ороо... Беккендорф гэгшэһээ ерэһэн саарһан эдэнэрые гайхуулба, гажаруулба. Сибирь бү ошог лэ, «өөһэдтэнь лэ һайн байха», гээд энээн доторынь хаанай үмэнэһөө хэлэгдэһэн байба. Замда гараад, танигдаагүй городто тогтоогдохоороо, эдэнэрэй ехээр сохюулһаниинь ойлготой. Найдабариингаа һалахадань, муушаг бэетэй ябаһан эхэнь сэдьхэлэй үбшэндэ дайрагдаа, тиигээдшье удангүй бэень муудажа, наһа бараба. Эхээ гээгдүүлээд, Петербургаа бусаад. Елена дүүнь дахин ябуулга хэжэ, зүбшөөл абаһан юм.

4 декабрист хүбүүдэй эхэ, тон юрын, ород эхэнэр Прасковья Михайловна Бестужевагай ажабайдал иимэ байһан юм.

Ө. МОРЕНЕЦ.

ЭРХҮҮГЭЙ ХҮГЖЭМТЭ КОМЕДИИН ТЕАТР УЛААН-ҮДЭДЭ

АЙЛШАДАЙ ТҮРҮҮШЫН ЗҮЖЭГ

Эрхүүгэй хүгжэмтэ комедиин театр Улаан-Үдэ ерээд, июниин 6-һаа зүжэгүүдые харуулжа эхилбэ. Айлшад түрүүшынгээ зүжэг — мэдээжэ совет драматургын пьесын удхаар бэшэһэн композитор О. Сандлерай «Жаннын гудамжын дүрбэшүүл» гэһэн гурбан үйлэтэй комеди харуулба. Тус зүжэгынь фашис Германиие илаһаар 30 жэлэй ойдо зорюулагдаһан байна.

Би тэрэ зүжэг тушаа рецензи бэшэнэ бэшэб. Тиигэхын тула зүжэгые хэды дахин хараха, удаан саг соо бэлдэхэ шухала бшуу. Харин юрэнхы шэнжэлэл хэжэ, айлшадайнгаа түрүүшын зүжэг тухай уншагшадтаа хөөрэхэ дуран түрэбэ.

Комеди соо харуулагдаһан үйлэ хадаа Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай жэлнүүдтэ Одессэ хотодо болоно. Хэнэйшье мэдэһээр, Хара далайн уһан сэрэгэй баатаршуул булюу хүсэтэ фашистнарые нилээд эсэргүүсэжэ, зүрхэндэнь дүтөөр һанагдадаг түрэл хотоёо аршалха гэжэ оролдоһон байгаа. Гэбэшье һүүлэй һүүлдэ сухарижа, Одессые орхихо баатай болоо һэн.

Гэшхэжэ ороһон лэ газартаа наһаараа эзэн болобобди гэжэ этигэһэн фашистнарай муухай ааша барагдаха һэн гү? Гадна Гитлерэй союзник байһан Румыниин «түйсэнүүд» Одесскэ областиин эзэн болобобди гэжэ һэгшэнхэй.

Гитлеровскэ булимтаргашадтай тэмсэхээр бэеэ нюужа үлэһэн коммунистнар, комсомолшууд, партизанууд өөһэдынгөө үнэн хэрэгые ябуулжал байгаа. «Манай хэрэг үнэн — бидэ илахабди!» гэһэн дүлэтэ мэдэрэл тэрэ үеын хүнүүдэй ухаанда үдэр, һүнигүй бадаржа ябаал.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай жэлнүүдэй үйлэ хэрэг тухай имагтал трагедиин, драмын хэлээр хөөрэгдэхэ гэжэ һанадагбди. Зүгөөр композитор О. Сандлер хүгжэмтэ комедиин хэлээр тэрэ үдэрнүүд тухай зугаална. Зүб даа. Ямаршье хэсүү, муу юумэндэ энеэдэтэй талыень оложо болохоор ха юм. Энеэдэн гээшэ хүнэй эльгэ зүрхэндэ эм байхаһаа гадна, тэмсэлэй хүсэтэ зэбсэг боложо шадаха бшуу.

Нэрлэгдэгшэ комедиин гол геройнууд Мария, Катя, Сергей, Геннадий. райкомой секретарь Луковец, уһан сэрэгшэд Андрей болон бусад.

Өөдөө үргэгдэшэдэг дотор хүшэгын шэмэглэл харагшадые зүжэгэй удхатай бага зэргэ танилсуулна. Айхабтар олон гэшхүүрээр өөдөө гарабал, гоё гэгшын байшанда орожо болохобди. Театрай байшан гээшэ аа гү гэжэ тухайлхаар. Харагшын зүүн гар талада театральна афишын үлэгдэлнүүд харагдана. Амгалан сагта хүнүүдые театрта орохые уряалдаг байһан соносхолнууд гэжэ ойлгонобди. Эгээл наада захадань «Эхэ орон уряална» гэһэн мэдээжэ плакат обёорнобди. Эсэгэ оронoо хамгаалгын дайнай эхилһэн үдэр шахуу зурагдаһан тэрэ плакадые хэн мэдэхэгүйб? Харагшын баруун гар талада фашис хас тамгатай тэмдэг. гитлеровскэ саг зуурын засагайхидай хадаһан соносхолнуудай таһархайнууд.

Юрэнхы дээрээ зүжэгэй шэмэглэл зохид, юунэй боложо байһые этигүүлмээр. Уран зурааша **З. Бурдуковский** шадабаритай шэмэглэгшэ хаш гэжэ тухайлхаар.

Тиихэдэ опереттын эхиие (увертюра) шагнахадаа, ямар үйлэ болохоб гэжэ хурянгыгаар мэдэжэ абахаар. Тон түрүүн зүрхэ сэнгүүлмэ сэлмэг һайхан хүгжэм зэдэлнэ. Тиигэжэ байтарнь нюрга руу хүйтэ даалгамаар, аюул тухай дуулгаһан «хүндэ» хүгжэм бардамаар соностожо, ирагуу һайхан аялгые таһалдуулба. Увертюрые анхаралтайгаар шагнахада, сагаан хара хоёрой тэмсэл ана-мана болоно, зүгөөр түрүүшынхинь илажа һалаха гэжэ ойлгохоор байна.

Увертюрын дүүрэмсээр, дотор хүшэгэ үргэгдэжэ, урда зүгэй сэсэрлигтэ байгаалиин оршондо сэнхир ногоон долгито Хара далайн эрье дээгүүр Одессэ хотын зураг харагдаба. Далайн эрьеын үргэн гудамжаар дүрбэн нүхэд сэнгэжэ, дуу дуулажа ябана. Мария Сергей хоёр, Катя Геннадий хоёр залуу наһанайнгаа золтойдо муу юумэнэй болохые тухайлаашьегүй шэнги. Теэд ...фашис самолёдууд гэнтэ гүнгинэлдэн добтолжо, бомбын тэһэрээн, дохёогой уляан—хуу худхаршаба.

Иигэжэ амгалан байдал дүүрэжэ, дайн эхилбэ. Гитлеровецүүдэй гарта ороһон хотодо подпольно эмхи хүдэлнэ. Тэрэнэй эдэбхитэй гэшүүн — уһан сэрэгшэ Андрей. Парикмахерскын эзэн Станислав (зоной дунда урбагша Стасик гэжэ алдаршаһан) болоод, гитлеровецүүдтэй шадамараар тэмсэнэ.

Артистка Мария хадаа Жанна (артистка Н. Горбунова) гэжэ нэрэтэй болоод, гитлеровецүүдэй этигэлдэ оронхой. Юундэ Жанна болоо юм? Франциин национальна герой — эрэлхэг эхэнэр Жанна д'Арк гэгшын нэрэмжэтэ гудамжада ажаһуудаг байһан, тэрээн шэнги нугаршагүй зоригтой байха тухай нүхэр басагантаяа бодомжолдог байгаа бшуу.

Теэд булта һанаһанда хүрэхэ тэмсэлшэ болоогүй. Геннадий (РСФСР-эй габьяата артист Н. Хохолков) шархатаад, тэрэ зоболондоо дарагдаа юм гү, али анханһаа хара амияа хараһан аймхай хүн байгаа юм гү — мэдэхын аргагүй, үнэн хэрэгтэ урбажа, дайсадай һабарта нүхэдөө барижа үгөө. Тэрэнэй дуратай басаган Катя урбаһыень мэдэхэдээ, Геннадиие буудажа алана.

Зүгөөр Катя (артистка Н. Васильева) өөрөөшье юундэшьеб тэмсэлшэдэй зэргэдэ эридээр жагсанагүй, дэлгүүр дээгүүр хубсаһаяа наймаалжа, улаан хоолойгоо тэдхэхэ арга хүргаяа бэдэрнэ.

Комеди хадаа комеди ха юм даа. Энеэдэтэй юумэ олон. Матросуудай, биндюжнигүүдэй, цыгануудай хатарнууд олоной анхарал татаа. Илангаяа цыган хатарые булта һайшаажа, дахин хатаруулаа.

Гэбэшье ойлгогдосогүй юумэнүүдшье бии. Нэгэшье үгэ хэлэдэггүй бишыхан Фимочкын үүргэ комеди соо ямар бэ? СС-эй оберфюрер Гофмайерын шэхые баясуулжа, скрипкээр наадаха гэһэн гү? Тэрэмнай матрос хүнэй хүбүүн хэбэртэй. Теэд тэрэнэй хуби заяан ямараар дүүрээб?

Немец офицер Грот гэгшын гэнтэ хубилжа, Андрей тээшээ болоод, Гофмайерые туулсажа гараһаниинь ойлгогдосогүй. Фашизмые үнинэй үзэн ядалаг, үнэн сэхэ хүн байгаа юм гү, али ажабайдалай долгиндо нэшүүлжэ гэнтэ хубилаа юм гү?

Гэбэшье дутуу дундагүй юумэн гэжэ байдаггүй. Манай илалтын туйлагдажа, үнэһэн тоборог болохоор түсэблэгдэһэн Одессэ хотын абарагдаһан тухай хаража һуухаар, зарим үедэ һүрөөтэйшье, зарим үедэ шогтой ёгтотойшье, ехэнхидээ ирагуу һайхан хүгжэмыень шагнажа, сэдьхэлээрээ амаржа һуухаар байна гэжэ уншагшадтаа дуулгаха хүсэл түрэнэ. һайнаар дууладаг, наададаг артистнаршье бии. Андрейн роль гүйсэдхэһэн РСФСР-эй габьяата артист В. Жибанов, мадам Чирусые наадаһан РСФСР-эй болон Комиин АССР-эй габьяата артистка В. Плясковская, артистнар Н. Горбунова (Мария), А. Артеменко (Сергей), Л. Сафонова (фашис резидент Эвдина Квак) гэгшэдые илангаяа тэмдэглэмээр.

Айлшадайнгаа наадые ерэжэ харыт, улаан-үдынхид.

Ц. ДОНДОГОЙ.

ТУРКМЕНИИН ССР. Оронoй эгээл урда зүгэй гүрэнэй Бадхызанска заповеднигэй егерьнүүд хадын хэдэн ямаануудые, джейран, кулан болон заповеднигтэ ажамидардаг бусад амитадые барижа оронoй зоопаркнуудта эльгээхэ тэһэн тусхай даабари абаба. Зоопаркнуудта эльгээгдэтэрээ тэрэ амитад тусхай питомник соо байлгагдаха юм. Энэнь ан амитадай байдал шэнжэлэн үзэдэг эрдэмтэдэй лаборатори байхаһаа гадна, энэ хизаарай амитадайнь аймагые харуулһан тусхай зал болоно.

Эрдэмтэд болон егерьнүүд Туркменистанай амитадайнь аймагай тоо толгой олошоруулха гэжэ оролдоно. Кулан гэжэ хоморой шухаг амитадай тоо мүнөө мянганда, джейран антилопонуудайнь тоо хоёр мянганда хүргэгдэнхэй. Заповеднигэй сүл губита газарта асари томо гүрбэл-варан дайралдадаг. Талын мэлхэйнүүдшье эндэ олон.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: хадын ямаанай энэ эшэгэн һаяхан түрөө; гүрбэл-варан.

ТАСС-ай фотохронико.

50 КОНЦЕРТ

Манай колхозой агитбригада колхозойнгоо малшад, хонишод болон тарияашадай урда концертнүүдые харуулхаһаа гадна, хүршэ колхоз, совхозуудта, хүршэ Хурамхаанай аймагташье ошодог болонхойбди. Колхозой түрүү хонишон, арадай дуунуудые гүйсэдхэгшэ Дашинима Сундуев илангаяа эдэбхитэйгээр бүхы концертнүүдтэ хабаадана. Байгша оной эхинһээ хойшо манай колхозой агитбригада 50 концерт харуулба. Энэ 50-дахи концертээ хүршэ Бэдоной совхоздо харуулбабди.

Агитбригадые хүтэлбэрилэгшэ С. Б. Монтоева, соёлой байшангай директор, Буряадай АССР-эй соёлой габьяата хүдэлмэрилэгшэ Ш. М. Бадмаев болон бусадай габьяа ехэ.

А. БУДУНОВ,
Баргажанай аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой комсомолой комитедэй секретарь.

Хаа хаанагүй хура бороо оробо

Республикымнай хүдөө нютагуудта удаан саг соо шииг нойтон ороогүй байһанаа июниин 10—11-нэй үдэрнүүдтэ хаа хаанагүй хура бороо һуужа оробо. Иигэжэ газарай хүрьһэ һайнаар ундалуулжа, таряанай болон ногооной ургасада һайн нүлөө үзүүлээ. Жэшээлхэдэ, Баргажанда, Баргажанай адагта. Пахюта 10 миллиметр, Ново-Селенгинскдэ —12. Хоридо. Шэнэ-Хүрбэдэ. Улаан-Үдэдэ, Ивалгада, Тарбагатайда, Петропавловкада. Торидо— 18, Хяагтада — 20, Загарайда, Хэжэнгэдэ — 23, Мухар-Шэбэртэ — 25, Бэшүүртэ — 32, Хүдэрэ-Сомондо 38 миллиметр хүрэтэр хура бороо ороо.

Монгол тээһээ дулаан һалхин, мүн нэгэ доро хойто зүгһөө хүйтэн һалхин һүлеэжэ уулзахадаа, агаарай температурые эрид доошолуулжа, үлүү манан хөөрсэгэнөөд, урда зүгэй бороо ороһон байна.

Шииг нойтоной орохын урда тээ республика доторнай аяма халуун боложо, агаарай температура 30—33 градуста хүрэһэн байха юм. Тиигээд һалхилжа, үдэртөө агаарай температура 10—15 градус болотороо доошолоо.

Мүнөө нуга сабшалан, бэлшээри, таряанай газар гансата хүхэржэ эхилбэ.

Л. ГОНЧАРОВА,
инженер-агрометереолог.

СПОРТЫН ТОБШО ҺОНИН

РЕСПУБЛИКАДАМНАЙ

ДҮРЭ БУЛЯАЛДААТА БАРИЛДААН. Спортын энэ зүйлөөр «Буревестник» бүлгэмэй Россин түбэй Соведэй түрүү һуури эзэлэлгын мүрысөөн һаяхан Махачкала хотодо боложо дүүрэбэ. Россин Федерациин 15 автономито республикын, хизаарай, областиин бэрхэ бэрхэ барилдаашад энэ наадаанда хабаадаһан байна.

Мүрысөөнэй дүнгөөр Дагестанай АССР-эй барилдаашад илажа, чемпионуудай нэрэ солодо хүртэбэ. Манай республикын суглуулагдамал команда — хоёрдохи, Хабаровска хизаарай спортсменүүд гурбадахи һууринда гараа.

Манай барилдаашад сооһоо Зүүн Сибириин технологическа институдай студент, спортын мастерта кандидат Сергей Намжилцыренов хүндэ шэгнүүртэнэй дунда илажа, «Буревестник» бүлгэмэй түбэй Соведэй чемпион болобо.

Буряадай багшанарай институдай студентнэр: нэгэдэхи разрядтай Виктор Ринчинов, СССР-эй спортын мастер Аюр Цыдендоржиев гэгшэд хоёрдохи һууринуудые эзэлһэн байна.

УРИЛДААН. «Динамо» бүлгэмэй спортсменүүдэй дунда урилдаагаар мүрысөөн болобо. 10 командын 164 хүн мүрысөөндэ хабаадаа.

Спортсменүүд 3000, 1500, 800 болон 500 метрэй зайда урилдахадаа, яһала һайн дүнгүүдые харуулһан байна.

Дотоодын хэрэгүүдэй министерствын Кабанскын таһагай суглуулагдамал команда нэгэдэхи һуури эзэлбэ.

ХҮНГЭН АТЛЕТИКЭ. Эрхүүгэй областиин, Буряадай АССР-эй «Урожай» бүлгэмэй хүнгэн атледүүдэй нүхэр ёһоной заншалта уулзалга һаяхан Эрхүү хотодо үнгэргэгдөө.

Мүнөө хүршэнэрнай эдэбхитэй һайнаар мүрысэн, илажа гараһан байна.

Эндэ манай зарим спорсменүүд яһала һайн дүнгүүдые харуулаа. Жэшээнь, Владимир Массовер 100 метрэй зайе 10,9 секунда соо гаталжа, эрхимлэһэн байха юм. Игорь Соколов, Мария Зырянова гэгшэд 400 метртэ урилдахадаа, 1-дэхи һууринуудые эзэлбэ.

Манай республикын бэрхэ хүнгэн атледүүдэй нэгэн — СССР-эй спортын мастер Владимир Цыренов 5 мянган метрые 15 минута 20 секунда соо гаталжа, заншалта уулзалгада илаһан байна.

* * *

Хүнгэн атлетикээр Улаан-Үдэ хотын түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн Буряадай АССР-эй 25 жэлэй ойн нэрэмжэтэ стадион дээрэ хоёр үдэр соо боложо үргэлжэлбэ. Хотын гурбан районой суглуулагдамал командануудай 120 гаран хүнгэн атлет энээндэ хабаадаа.

Наадаанай дүн гаргахада, 24 мянга гаран очко абаһан Октябрьска районой спортсменүүд илажа, Улаан-Үдын чемпионууд болобо. Железнодорожно, Советскэ районуудай түлөөлэгшэд удаадахи һууринуудта гараа.

Энэ мүрысөөндэ манай зарим хүнгэн атледүүд үндэр үрэ дүн туйлаһан байна.

Зүүн Сибириин технологическа институдай студент В. Соколов 100 метртэ эрхимлээ — 10,9 секунда. Республикын рекордсмен В. Массовер утые харайлгада (7,05 м.), 200 метрэй урилдаанда (22,6 сек.) нэгэдэхи һуури эзэлбэ. Андрей Чебунин диск 43,96 метртэ шэдэжэ, ниислэл хотынгоо чемпион болоо. Тиихэдэ Советскэ районой түлөөлэгшэ Михаил Думнов 5 мянган метртэ урилдахадаа шалгараа — 15,06 мин.

Б-М. ЖИГЖИТОВ.

ОРОН ДОТОРНАЙ

ФУТБОЛ. Спортын энэ зүйлөөр оронoй чемпионадай ээлжээтэ мүрысөөн болобо. «Динамо» (Москва) — «Торпедо» — 1:1, «Динамо» (Тбилиси) — «Черноморец» — 1:0, «Арарат — «Шахтер» — 1:0, «Зенит» — «Спартак — 0:2, «Карпаты» — «Пахтакор» — 2:0 «Заря» — СКА — 3:1 тоотойгоор дүүрэһэн байна.

ХҮНГЭН АТЛЕТИКЭ. Табан зүйлөөр Европын чемпионка Надежда Ткаченко (Украина) СССР-эй арадуудай зунай VI спартакиадын тоосоогоор Таллинда болоһон мүрысөөндэ алтан медаляар шагнагдаа — 4695 очко. Ленинградай түлөөлэгшэд Людмила Поповская, Ираида Степанова гэгшэд удаадахи һууринуудые эзэлбэ.

Хүнгэн атлетикээр Ригын кубогуудта хүртэхын түлөө уласхоорондын ехэ мүрысөөн Латвиин ниислэл хотын «Динамо» бүлгэмэй стадион дээрэ боложо байна. Болгариин, ГДР-эй, Кубын, Польшын, Румыниин, Советскэ Союзай спортсменүүд тэрээндэ хабаадана. Москвагай спортсменка Надежда Якубович 58 метр 46 сантиметртэ жада шэдэбэ.

Даугавпилс хотын студент Арнольд Байнарович 5000 метрые 13 минута 57,4 секунда соо гаталжа, дүрбэдэхи жэлээ удаа дараалан ехэ шанда хүртөө.

УҺА РУУ ҺҮРЭЛГЭ. Спортын энэ зүйлөөр Пензэ хотодо болоһон мүрысөөндэ ГДР-эй суглуулагдамал команда манай спортсменүүдые 46:42 тоотойгоор илаһан байна. Энэнь Колумбида үнгэргэгдэхэ дэлхэйн чемпионадай урда тээ ехэ шалгалта болобо.

Москвич Вячеслав Страхов 3 метрэй трамплинһаа уһа руу һүрэхэдөө, илажа гараба. Галле хотын студент Фальк Хофманн хоёрдохи һуури эзэлээ.

Уһа руу һүрэхэдөө басагаднай урагшагүйдөө, ГДР-эй түлөөлэгшэ Хейди Беккер илалта туйлаһан байна.

ВЕЛОСИПЕД. «Тулын ехэ шан» гэжэ уласхоорондын мүрысөөндэ илагша — Омск хотын Эдуард Рапп мянган метрэй зайда дэлхэйн хоёр дахин чемпион юм. Энэ мүрысөөндэ мянган метрые 1 минута 08,38 секунда соо гаталаа.

МОТОСПОРТ. 500 кубическа сантиметрэй машинануудай класста мотоциклаар урилдалгаар дэлхэйн чемпионадай дүрбэдэхи шатын үнгэргэгдэһэн газарта 60 мянган хүн сугларжа хараһан байна. Бельгиин, Шведиин, Голландиин, СССР-эй, Чехословакиин, Финляндиин, США-гай, Даниин мотоциклистнүүд мүрысөөндэ хабаадаа.

Түрүүшын урилдаанда дэлхэйн чемпион бельгиец Роже де Костер унаашьеһаа, мэргэжэл шадабаритай байһанайнгаа ашаар хоёрдохи һуури эзэлбэ, Швед О. Йонссон илаһан байна. Манай спортсмен О. Бочаров зургаадахи һуури эзэлээ.

Хоёрдохи урилдаанда де Костер илажа гараа.

Дүрбэн урилдаанай һүүлээр фин Х. Миккола эрхимлэжэ ябана.

БОКС. Европын чемпионат Польшын Катовице хотодохи «Рондо» гэжэ залай ринг дээрэ боложо дүүрэбэ. Совет боксернууд зургаан алтан, гурбан мүнгэн медаляар шагнагдаа. Александр Ткаченко, Владислав Засыпко (хоюулаа Донецкһээ), Виктор Рыбаков (Магадан), 1971 ондо Европын чемпион болоһон Тибор Бардари (Венгри), Европын чемпион Симеон Куцов (Румыни), Валерий Лимасов (Уфа), Калеви Марьямаа (Финлянди), Веслав Рудковский (Польшо), Олимпиин наадануудай ба Европын чемпион, москвич Вячеслав Лемешев, Европын чемпион Анатолий Климанов (Жданов), Анджей Бегальский (Польшо) Европо түбиин чемпионуудай нэрэ солодо хүртөө.

Валерий Львов (Чебоксара), Виктор Савченко (Днепропетровск), Виктор Ульянич (Ростов-на-Дону) хоёрдохи һуури эзэлжэ, мүнгэн медаляар шагнагдаба.

Европын 23 оронoй 163 спортсмен мүрысөөндэ хабаадаа.

Европо түбиин 22-дохи мүрысөөн 1977 ондо Халле хотодо (ГДР) үнгэргэгдэхэ юм.

БУХАРЕСТ. (ТАСС). Эхэнэрнүүдэй дунда уласхоорондын ехэ мүрысөөн Тимишоар хотодо боложо дүүрэбэ. Шатараар дэлхэйн чемпионка Нона Гаприндашвили энээндэ хабаадахадаа, 13-һаа 13 очко абажа, толотомо амжалта туйлаа.

(ТАСС).

ХИЛЫН СААНАҺАА

ТЕЛЕФОН-ТЕЛЕГРАФ-РАДИО

ЛИССАБОН

Португалиин президентын хөөрөөн

ТАСС

Советскэ Союзай, Португалиин хоорондо дипломатическа харилсаанай тогтоогдоһоор түрүүшын жэлэй ойн июниин 9-дэ гүйсэһэнтэй дашарамдуулан, ТАСС-ай корреспондент Португалиин Республикын президент генерал Франсиско Кошта Гомешто хандаба.

Үнгэрһэн жэлэй турша соо совет-португалиин арадуудай хоорондо аша үрэ ехэтэй холбоо барисаан тогтоогдоо гэжэ президент Ф. Кошта Гомеш мэдүүлээ.

Манай орон дотор болоһон революционно хубилалтада совет арад анхаралтайгаар хандана. Социалис общество байгуулха гэһэн зорилго урдаа табинабди.

Дэлхэйн бүхы арадуудтай аша үрэ ехэтэй хани барисаа, харилсаа холбоо тогтоолгодо социалис оронуудай арадуудтай, илангаяа Советскэ Союзай арадуудтай тогтооһон харилсаануудай шухала үүргэ дүүргэнэ.

НЬЮ-ЙОРК

ХҮН ТҮРЭЛТЭНЭЙ АША ТУҺАДА

ТАСС

Замбуулинай дайдые амгалан байдалда ашаглаха ООН-ой комитедэй ээлжээтэ сесси эндэ хүдэлмэреэ эхилбэ.

Совет түлөөлэгшэ А. С. Пирадов заседани дээрэ үгэ хэлэхэдээ, уласхоорондын шахардуу байдал һуларуулһанай ашаар гүрэнүүдэй хоорондо научно-техническэ харилсаа холбоо тогтоожо, замбуулинай дайда шэнжэлхэ аргатай болохо байнабди гэжэ мэдүүлээ. Энэ харилсаан гүрэнүүдэй хоорондохи этигэл найдабарииие бэхижүүлгэдэ нүлөөлхэ, уласхоорондын шахардуу байдал һуларуулха байна.

БЕЙРУТ

БАЙДАЛ ЗАҺАРЖА БАЙНА

ТАСС

Ливанай ниислэл хотодохи байдал хэмдээ орожо байна. Ниислэл хотын олон һургуулинууд хүдэлжэ эхилбэ. Хоёр гараһаа Бейрудэй бүхы һургуулинуудта хэшээлнүүд һэргээгдэхэ юм.

Бейрудтэхи уласхоорондын далайн порт хүдэлжэ захалба. Катаиб гэдэг хархис партиин үүдхэһэн зэбсэгтэ хёмороо зүришэлдөөнүүд энээнһээ уламжалан орон доторхи политическэ байдалай доройтолго Ливанай экономикые нилээд һуларуулһан байна. һүүлэй хоёр һарын турша соо оронoй экономикодо 1,3 миллиард ливан фунтын сэнтэй гарза хохидол ушаруулагдаа.

Президент С. Франжье Ливанай шэнэ правительство бүридхэхөөр даалгагдаһан Р. Караметэй уулзаха үедөө орон доторхи байдалые һайжаруулха, правительственна доройтон уналгые шиидхэхэ тодорхой замууд тухай асуудалнуудые зүбшэн хэлсэбэ.

ДЕЛИ

Маоистнуудай һүйдхэлтэ ябуулга

ТАСС

Хитадай тагнуулшадай Индиин энэ союзна газар дайда руу нюусаар нэбтэрэн ороһон тухайнь Мизорамай захиргаанда эли болонхой юм гэжэ Мизорамай гол министр Чунга мэдүүлээ. һүүлэй үедэ мизо гэдэг үгсаатанһаа гараһан үймөөшэдэй харата ябуулга эдэбхижэһэн байна. Индиин арад зондо, правительствада эсэргүү зэбсэгтэ ябуулга хэхые оролдоһон байха юм. Гэбэшье энээнэйнгээ урагшагүйдэхэ байһые мэдэхэдээ, сепаратистнуудай хүтэлбэрилэгшэдэй нэгэн Р. К. Тханга бэеэ тушааһан байна. Удаань тэрэнэй уряагаар бүлэг сепаратистнууд бэеэ тушааба.

Маоистнууд зэбсэг хэрэгсэлнүүдые ехээр үгэжэ, сепаратистнуудай сэрэгэй бэлэдхэл эдэбхижүүлжэ болохо гэжэ Мизорамай гол министр һанаата болонгёор тэмдэглээ.

БЕЛГРАД

ХӨӨРЭЛДӨӨНҮҮД ДҮҮРЭБЭ

ТАСС

ТПК-гай ЦК-гай Генеральна секретарь, КНДР-эй президент Ким Ир Сен түрүүтэй КНДР-эй партийно-правительственна делегаци хани ёһоной албанай хэрэгээр СФРЮ-дэ ерээд, хөөрэлдөөнүүдые хэжэ дүүргэбэ. СФРЮ-гэй президент, СКЮ-гэй түрүүлэгшэ И. Броз Титын ба Ким Ир Сенэй хоорондо хөөрэлдөөнүүд боложо, хоёр талын харилсаанай, уласхоорондын байдалай асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдээ.

КНДР-эй делегаци Словениин Республикын хэдэн хото городуудта хүрэһэн байна. Любляна хотодо болоһон ажалшадай митинг дээрэ Ким Ир Сен үгэ хэлэхэдээ, империализмда, фашизмда эсэргүү тэмсэлэй үеэр Корейн, Югославиин арадуудай хоорондо мүндэлһэн хани барисаан һүүлэй жэлнүүдтэ улам бэхижэһэн байна гэжэ тэмдэглээ. И. Броз Тито үгэ хэлэбэ. Корейе эбэй ёһоор нэгэдхэн ниилүүлхэ хэрэгтэ Югослави саашадаашье туһаламжа, дэмжэлгэ үзүүлхэ юм гэжэ тэрэ мэдүүлбэ.

Хөөрэлдөөнүүдэй түгэсхэлдэ Югославиин-Корейн тусхай коммюникедэ гар табигдаа.

ВАШИНГТОН

ДЖ. ФОРДЫН ПРЕСС-КОНФЕРЕНЦИ

ТАСС

США-гай президент Дж. Форд пресс-конференци дээрэ үгэ хэлэхэдээ, аюулгүй байдалай ба харилсаа холбооной асуудалнуудаар ниитэ-Европын зүблөөе дүүргэхэ тухайда тогтоһон байна. Һаяхан Баруун Европын оронуудаар ябаха үедөө эдэ оронуудай хүтэлбэрилэгшэдтэй зүблөөнэй ябасые зүбшэн хэлсэһэн байгааб гэжэ президент мэдүүлбэ. Зүблөөнэй түгэсхэлэй шатые үнгэргэхөөр саг ерээд байна. Удаан саг соо үргэлжэлһэн эдэ хөөрэлдөөнүүдые дүүргэхэ шухала гэжэ үгэеэ ойлголсоһон байгаабди гээд Дж. Форд хэлэбэ. Тиимэһээ зүблөөндэ хабаатай оронуудай хүтэлбэрилэгшэдэй хабаадалгатайгаар энэ уулзалгые Хельсинки хотодо һаяар үнгэргэжэ болохо гээд тэрэ хэлээ.

Стратегическэ зэбсэг хэрэгсэлнүүдые хизаарлаха тухай асуудалаар Женевэдэ боложо байһан совет-американ хөөрэлдөөнүүд тушаа тогтон хэлэхэдээ, эдэ яһала бүтэмжэтэй һайнаар үнгэржэ байна гэжэ президент тэмдэглэбэ. Стратегическэ зэбсэг хэрэгсэлнүүдые хизаарлаха тухай хэлсээнүүдэй хоёрдохи ээлжээе батална байһандаа этигэн найданаб гэжэ тэрэ мэдүүлээ.

Дэлхэйн бусад районуудта бэелүүлдэг американ политикада хабаатай асуудалнуудта Дж. Форд харюусаһан байна. Дүтын Зүүн зүгтэхи байдалые эбэй ёһоор гуримшуулха хэрэгтэ ямараар хандахаа үшөө тодорхойлон шиидхээдүй байнабди гэжэ тэрэ хэлэбэ.

«Зүүн-Урда Азида болоһон һүүлэй үйлэ хэрэгүүдһээ США ямар һургаал абаа гээшэб?» — гэһэн асуудал президентын үмэнэ табигдаһан байгаа. «Уршаг түбэгтэ Вьетнамдахи хэрэг» Холбоото Штадуудай союзник оронуудташье хүшэр бэрхэшээлтэй байна гэжэ президент хэлэбэ. Эдэнэртэ сэрэгэй ба экономическа дэмжэлгэ США үзүүлхэ ёһотой. Гэбэшье американ солдадуудые тиишэ эльгээхэ ёһогүй байна. Гэхэтэй хамта, мүнөө үедэ Урда Корейдэ байдаг 38 мянган американ сэрэгшэд тэрэ хэмдэнь үлөөгдэхэ юм гэжэ Дж. Форд мэдүүлээ.

Орон доторой асуудалнуудта президент тогтоходоо, тагнуулай түбэй захиргаанай ажал ябуулгые мүрдэн шэнжэлхын тула үргэн олониитын баалалтаар эмхидхэн байгуулагдаһан тусхай комисси хүдэлмэреэ дүүргээд мэдээсэбэ. Энэ албан зургаанай орон доторхи эрхэ түлөөлэлгээ хэтэрүүлэн хазагайруулгада хабаатай бүхы материалнуудые шэнжэлэн хаража үзэхыень юстициин министртэ даалгагдаха юм гэжэ тэрэ найдуулаа. Тиихэдэ ЦРУ ба тагнуулай бусад зургаанууд «США-гай саашадаа хүгжэлгэдэ шухала байна» гэжэ Дж. Форд баталба.

ВАШИНГТОН

США-гай КОНГРЕССТЭ

ТАСС

1976 оной финансын жэлдэ Пентагондо эгээл ехэ — 94 миллиард доллар һомолхо гэһэн бюджедые США-гай конгрессэй сенадта зүбшэн хэлсэжэ байна. Холбоото Штадуудай экономическа финансын түбэг бэрхэшээлдэ ороод байһые хараада абажа, сэрэгэй гаргашануудта мүнгэ һомололгые бага болгохо тухай хэдэ хэдэн дурадхалнууд сенадай харалгада табигдаһан байгаа. Тодорхойлон хэлэхэдэ, зэбсэг хэрэгсэлнүүдые худалдажа абахын тула правительствын эриһэн мүнгэ зөөрииие 30,3 миллиард долларoор хороохые сенаторнууд Э. Кеннеди, А. Крэнстон, С. Саймингтон дурадхаа. Гэбэшье заһабаринь баталагдан абтаагүй.

Хилын саана байдаг американ сэрэгүүдэй тооe 1976 оной сентябриин 30 болотор 200 мянган хүнөөр хороохо тухай сенатор М. Гравел дурадхаһан байгаа. Гэбэшье олонхиин дуугаар энэнь арсагдаба.

Эдэ асуудалнуудаар сенадай абаһан шиидхэбэринүүд сэрэгэй гаргашануудые хороохо бэшэ, харин США-гай сэрэгэй хүсые саашадань улам хүгжөөхын түлөө президент Дж. Фордын, вице-президент Н. Рокфеллерэй, оборонын министр Дж. Шлесинджерэй хэлэһэн үгэнүүдтэй холбоотой гэжэ шэнжэлэгшэд тэмдэглэнэ.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанд[а]: «Мэргэжэл ба ургасын гар[...]са» — К. Спиридоновагай статья. Фото-мэдээсэлнүүд[...] «Депутадта кандидадуудта[й] һунгагшад уулзана» — су[...]луулбари. ТАСС-ай һүүл[...] шэнэ һонин.

Хоёрдохи хуудаһанд[а]: «Хүдэлмэришэнэй нэрэ хү[...]дын хуули ёһоор» — И. З[...]варухын статья. «Арада[й] кандидадууд» — фото-мэдээ[...]сэл. «Орожо хайрлыт»—[...] Штеренбергын статья. «Аг[...]таторай юрын үдэрнүүд»— П. Скрипкинэй корреспонденци. «Баримтаһаа саа[...] ошоногүй» — конференци тухай тоосоон.

Гурбадахи хуудаһанд[а]: «Иван Иванович, хирург эрхэтэн» — Д. Батоевой статья. «Европые сүлөөлхын түлөө» — бэшэгүүдэй шэ[...]жэлэл. «Ветерануудай [...]лэг» — фото-мэдээсэл.

Дүрбэдэхи хуудаһанд[а]: «Хаана һурахаяа орохоб[...]

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММ[А]

«Орбита». 10.05 — «Вр[е]мя». Нүхэр А. Н. Косы[гин]най һунгагшадтай уулза[...] тухай репортаж. 10.50 — Искусствын уран бэлигтэ[...] концерт (үнгэтэ). 12.50 — Шэнэ һонин. 13.00 — «Ү[...]бүүдтэ — фильм. «Дево[...] и эхо» — уран һайха[н] фильм. 14.05 — Класс[и]ческа хүгжэмэй концерт. 14.30 — 14.40 — Заба[...]лалга. 14.40 — «Хани [...] хэдүүд». 15.30 — «Гэр[...] хэншье үгы» (10, 11, 1[...]дохи серинүүд). 16.00 — Футбол. «Торпедо» — «Д[и]намо» (К). 16.45 — «Спор[т]лото» наадалга. 16.55 — «Коппелия» — Л. Дэлиб[...] балет. 18.45 — «Время». 19.30 — «Быть человеком» — уран һайханай телевизионно фильм (1-дэхи сери).

Улаан-Үдэ. 20.35 — «[...] гэдэ арадай социалис засаг» (буряадаар хөөрөөн).

«Орбита». 21.00 — «[...]сейн ёохорнууд» — фильм-концерт. **21.55 — Москвагай һунгуулиин Ленинградай округой һунгагшад РСФСР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидат Н. В. П[...]горнотой уулзаха.** Конц[ерт] ССР Союзай Ехэ театр[...] дамжуулга хэгдэхэ (үнгэтэ). 02.00 — «Время».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММ[А]

Улаан-Үдэ. 19.45 — «[...]хилгаан» — һурагшадта [зо]рюулагдаһан дамжуулга. 20.15 — Телевизионно [һо]нин.

«Орбита». 20.35 — Телевизионно документальна фильм.

САГААН УЛАРИЛ

Мүнөөдэр республика [до]торнай үүлэтэйшэг бай[на]. Зарим газарнуудаар багаһаар бороо орохо, аадар[...] Баруун тээһээ секундын 10—15 метр хүсэтэй һалхилха. 21—26 градус [ду]лаан болохо, Байгал шадар 15—20, Улаан-Үдэдэ 9—1[1], үдэртөө 24—26 градус дулаан болохо гэжэ Улаан-Үдын авиаметеостанци мэдээсэнэ.

Редактор
Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.

Манай адрес, телефон[...]

г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 3[...]
Телефоны: редактора — 2-54-54, приёмная—2-5[...], зам. редактора — 2-6[...], зам. редактора — 2-6[...], отв. секретаря — 2-5[...], секретариат — 2-66-76, отделы: партийной жизни — 2-60-91, сельского хозяйства — 2-64-36, 2-63-86, пропаганды и агитации—2-5[...], промышленности и строительства — 2-61-35, [...]ского строительства и быта — 2-69-58, культуры и школ — 2-60-21, писем и селькоров — 2-67-81, информации — 2-34-05, общественная приёмная — 2-56-62, машинное бюро — 2-5[...]-63, корректорская — 2-[...]5, фотолаборатория — 2-33-61.

Типография управления по делам издательств, полиграфии и книжной торговли Совета Министров БурАССР Н-04513. Заказ № 3044